

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Економічний факультет

ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА В ЗНУ:

***НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ОЧИМА
СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНОГО
ФАКУЛЬТЕТУ***

**Матеріали науково-методичного семінару
14 листопада 2018 року**

Запоріжжя 2018

УДК 378:33(477.64-2)(063)

Е 457

Редакційна колегія:

Голова:

Череп
Алла Василівна

декан економічного факультету Запорізького національного університету, доктор економічних наук, професор, академік Академії економічних наук, академік Академії наук Вищої освіти, Заслужений діяч науки і техніки України

**Члени
редакційної колегії:**

Колобердянко
Іван Іванович

голова науково-методичної ради економічного факультету, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародної економіки, природних ресурсів та економіки міжнародного туризму

Варламова
Ірина Сергіївна

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку та оподаткування

Макаренко
Олена Іванівна

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економічної кібернетики

Затверджено Вченою радою економічного факультету
(протокол № 6 від 12 грудня 2018 р.)

Економічна освіта в ЗНУ: навчальний процес очима студентів економічного факультету: матеріали науково-методичного семінару, м. Запоріжжя, 14 лист. 2018 р. / [за ред. І.С. Варламової]. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2018. 104 с.

Тези друкуються в авторській редакції.

Шановні студенти, колеги!

Основною вимогою до вищої освіти за сучасних умов є забезпечення ефективності та якості навчання, орієнтація на розвиток особистості, здатної творчо вирішувати загально-виробничі та соціально-економічні проблеми в їх взаємозв'язку. Знання стають основним ресурсом, що забезпечує розвиток суспільства. Підготовка висококваліфікованих фахівців на економічному факультеті Запорізького національного університету спрямована на особистісне самовизначення, розвиток креативного економічного мислення, формування фахової комунікативної компетенції майбутніх фахівців.

Виконання завдань щодо підготовки фахівців, які відповідають вимогам сьогодення, безпосередньо залежить від змісту, форм та методів організації, ефективності та якості навчально-виховного процесу

Важливим фактором підвищення ефективності навчального процесу є забезпечення внутрішньої мотивації студентів, організація їх самостійної навчальної і наукової діяльності, формування навичок самоосвіти та самоорганізації, готовності до постійного поповнення знань, творчого пошуку. Отже, мотивація студентів до процесу навчання – це ключове завдання кожного викладача економічного факультету. Важливою складовою організації навчального процесу в сучасних умовах є використання ІТ-технологій. У ЗНУ впроваджена та успішно використовується система електронного забезпечення навчання Moodle, як сучасний засіб підвищення мотивації до навчання.

Учасники освітнього процесу (науково-педагогічні працівники, студенти, деканат економічного факультету та ректорат університету) мають спільно вирішувати проблемні питання, що виникають під час освітнього процесу.

Для встановлення зворотного зв'язку в ланці «викладач-студент» на економічному факультеті вже декілька років поспіль проводиться науково-методичний семінар «Навчальний процес очима студентів». Впевнена, що рекомендації, які будуть отримані в результаті обговорення дискусійних питань, дадуть можливість підвищити якість організації навчального процесу на економічному факультеті ЗНУ, що надалі вплине на підвищення внутрішньої мотивації студентів до навчання та викладачів до забезпечення якісної освіти.

Конструктивного вам діалогу, плідної співпраці!

З повагою

*Алла Василівна Череп,
декан економічного факультету ЗНУ,
доктор економічних наук, професор,
академік Академії економічних наук*

Шановні студенти, колеги-викладачі економічного факультету!

Науково-практичний семінар «Економічна освіта в ЗНУ: навчальний процес очима студентів економічного факультету» було започатковано п'ять років тому і тепер традиційно проводиться на факультеті. Відрадно при цьому зазначити, що наш семінар за цей час отримав схвальну підтримку як з боку студентів, так і викладачів, що позначається на досить активній участі в роботі семінарів. І це не випадково.

Адже, відомо, що навчальний процес носить двосторонній характер взаємодії викладача і студента. І думка кожної сторони має бути врахована з метою покращення ефективності навчального процесу для забезпечення теоретичної і практичної підготовки майбутніх економістів. Особливого значення і ваги набуває думка студента про те, яким би вони хотіли бачити процес навчання, що мають враховувати викладачі у своїй роботі. Без цього ми не зможемо рухатися вперед, вирішувати завдання, поставлені МОН України перед вищою школою, забезпечити потреби суспільства в підготовці висококваліфікованих спеціалістів.

На факультеті викладачами разом із деканатом, науково-методичною радою здійснюється значна робота щодо впровадження сучасних педагогічних методик та інтерактивних технологій у навчальний процес. Інформаційний стиль викладання поступається місцем навчання творчого характеру та змісту, спрямованого на формування у студентів креативного мислення, залучення їх до участі в розв'язуванні практичних завдань у галузі економіки. Колективні зусилля викладачів скеровуються на формування у студентів компетентнісних характеристик, які мають бути властиві майбутнім фахівцям, здатних вирішувати складні економічні завдання.

Без сумніву, результати роботи нашого семінару будуть сприяти подальшому покращенню навчального процесу на економічному факультеті. Усі зауваження і побажання учасників семінару будуть ретельно вивчені, узагальнені і доведені до відома колективу викладачів та студентів.

Бажаю всім учасникам семінару успіхів і плідної роботи!

Голова НМР економічного факультету І.І. Колобердянко

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. ПРОВЕДЕННЯ ЛЕКЦІЙНИХ, ПРАКТИЧНИХ ТА ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

- Синьоока Дар'я** Переваги впровадження інтерактивної дошки в освітній процес 7
- Горева Д.М.** Зауваження до проведення занять: як заробляти бали? 11
- Прокоф'єв І.** Сучасні методи лекційних занять 13

НАПРЯМ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

- Бай С., Бурдило О.** Самостійна робота як складова навчального процесу 18
- Гришко Д.О.** Проблеми організації самостійної роботи з навчальних дисциплін 22
- Рибалко О.М., Краснова В.М.** Самостійна робота: методичні аспекти 25
- Юлпатов Нікіта** Самостійна робота: поняття, ознаки 28

НАПРЯМ 3. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НА ЕКОНОМІЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ

- Тонких І.О., Кардашевська М.А.** Моделювання життя випускника після закінчення навчання 32
- Коляда Ю.О., Кудієвська К.К.** Особливості проходження виробничої практики у сфері бізнес-аналітики 36
- Школовий К.Д.** Позитивні тенденції, проблеми та пропозиції щодо організації процесу навчання 40
- Бурдило О.** Використання інтернет-технологій у процесі вивчення дисципліни «Страховий менеджмент» 43
- Рудь Л.М.** Навчальний процес на економічному факультеті: переваги, недоліки, перспективи 46
- Гнідкова А.В.** Проблемні аспекти організації навчального процесу на економічному факультеті 49
- Місюра Вікторія** Мотивація студентів шляхом створення колективізму та запровадження самоуправління 52

НАПРЯМ 4 ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ MOODLE НА ЕКОНОМІЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ

Бай С. Використання CE3H MOODLE: можливості, переваги та недоліки	56
Кікош В. Актуальність використання системи MOODLE в навчальному процесі студентів	58
Пазюк П.О. Переваги та недоліки дистанційного навчання на основі системи MOODLE	61
НАПРЯМ 5 НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ОЧИМА ВИКЛАДАЧІВ ЕКОНОМІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ: ЗВОРТНИЙ ЗВ'ЯЗОК	
Колобердянко І.І. Роль самостійної роботи студентів у формуванні фахових компетентностей економістів	67
Венгерська Н.С. Інноваційні методи навчання: досвід кафедри міжнародної економіки, природних ресурсів та економіки міжнародного туризму	73
Линенко А.В. Бізнес-інкубатор як сприятливе середовище для застосування сучасних освітніх технологій і комерціалізації знань	77
Лось В.О., Біленко В.О. Ділова гра як метод формування сучасних фахівців з економіки	80
Макаренко О.І. Академічна доброчесність: вимога сучасного суспільства	88
Рибалко О.М., Таранець Д.К. Методика проведення лекційних, практичних та лабораторних занять	91
Тимошик В.Ю. Труднощі сучасного навчального процесу за кредитно-модульною системою	94
Додадок Презентація доповіді	98

НАПРЯМ 1 ПРОВЕДЕННЯ ЛЕКЦІЙНИХ, ПРАКТИЧНИХ ТА ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Синьоока Дар'я

3 курс, фінанси, банківська справа та страхування

ПЕРЕВАГИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНОЇ ДОШКИ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

Інтерактивна дошка (ІД) – це пристрій, що дозволяє лектору або доповідачу об'єднати два різних інструменти: екран для відображення інформації і звичайну маркерну дошку.

Повністю функціональні інтерактивні дошки включають 4 компоненти:

- комп'ютер;
- мультимедійний проектор;
- відповідне програмне забезпечення;
- інтерактивна дошка.

Робота з інтерактивною дошкою не вимагає спеціальних навичок або знань. Мультимедійний проектор та інтерактивна дошка підключаються до комп'ютера. Зображення на моніторі комп'ютера передається через проектор на інтерактивну дошку. Дотики до поверхні інтерактивної дошки передаються на комп'ютер за допомогою кабелю або через інфрачервоний зв'язок та інтерпретуються спеціальним програмним забезпеченням, яке встановлено на комп'ютері. Запис на інтерактивній дошці ведеться спеціальним електронним пером або навіть пальцем. Доповідач, взявши в руки спеціальний маркер, може працювати із зображенням на екрані: виділяти, підкреслювати, обводити важливі ділянки, малювати схеми або коригувати їх, вносити виправлений текст. Сенсорні пристрої ловлять дотики і трансформують відповідні електронні сигнали, що відображають рух пишучої руки. Деякі типи дошок забезпечені лотком з трьома маркерами різного кольору і ластиком. Доповідач може заздалегідь задати колір маркерів, які він буде використовувати під час

виступу, тоді ІД автоматично реагує, що з лотка узятий, наприклад, зелений маркер або ластик. Дошка дозволяє показувати слайди, відео, робити позначки, малювати, креслити різні схеми, як на звичайній дошці, в реальному часі наносити на проєктоване зображення позначки, вносити будь-які зміни і зберігати їх у вигляді комп'ютерних файлів для подальшого редагування, друку на принтері, розсилки електронною поштою. Отже, застосування інтерактивної дошки оптимізує та підвищує ефективність процесу навчання [4].

Застосування інтерактивних дошок вельми широке. У сфері освіти вони дають можливість викладачеві працювати з електронною картою, схемою, діаграмою, графіком. Існує також можливість зберігати нанесені зображення у вигляді файлу й обмінюватися ними по каналах зв'язку, це важливо для мережевої організації навчального процесу, дистанційного навчання. Інший широкий сектор застосування ІД – ділові презентації та семінари. Крім роботи зі стандартною діловою графікою, ці дошки ідеально підходять для демонстрації широкій аудиторії програмного забезпечення, матеріалу, статистичної інформації або інтернет-сайту. У цьому випадку доповідач не дуже залежний від комп'ютера, миші і клавіатури, тому виступ стає більш живим та орієнтованим на слухачів.

У чому ж основні переваги інтерактивної дошки перед звичайною? Чому інтерактивні дошки стають все більш популярними? Чому не слід жалкувати грошей на придбання такого дорогого устаткування для кабінетів?

Можна з легкістю відповісти на поставлені питання.

Інтерактивна дошка має на меті вирішення певних завдань:

- 1) відійти від стандартних способів подачі матеріалу;
- 2) відмовитися від конспектування, що дозволяє значною мірою економити час;
- 3) підвищити ефективність сприймання матеріалу;
- 4) організувати групову роботу, колективне спілкування [2].

Основні переваги:

1. Сумісна з програмами для всіх видів навчання.

2. Посилює подання матеріалу, дозволяючи викладачам ефективно працювати з веб-сайтами та іншими ресурсами.

3. Надає більше можливостей для взаємодії й обговорення серед студентів.

4. Робить заняття цікавим і захоплюючим для викладачів та студентів завдяки різноманітному і динамічному використанню ресурсів, розвиває мотивацію.

Переваги для викладачів:

1. Дозволяє пояснювати новий матеріал з центру аудиторії.

2. Заохочує імпровізацію і гнучкість, дозволяючи малювати і робити записи поверх будь-яких застосувань і веб-ресурсів.

3. Дозволяють підвищити сприйняття матеріалу за рахунок збільшення кількості ілюстративного матеріалу на практичному занятті, будь-то картинка з Інтернету або великомасштабна таблиця, текстовий файл.

Інтерактивна дошка стає незамінним супутником викладача під час заняття, кращим доповненням його слів.

4. Дозволяє зберігати і роздруковувати зображення на дошці, включаючи будь-які записи, зроблені під час заняття, не витрачаючи при цьому багато часу і сил та спрощуючи перевірку засвоєного матеріалу.

5. Дозволяє створювати прості і швидкі правки в наявному методичному матеріалі на практичному занятті, під час пояснення матеріалу, адаптуючи його під конкретну аудиторію, під конкретні завдання, поставлені на занятті.

6. Дозволяє проводити перевірку знань усіх студентів, організувати грамотний зворотний зв'язок «студент-викладач».

7. Дозволяє ділитися матеріалами з іншими викладачами і знову використовувати їх.

8. Зручна при роботі у великій аудиторії.

9. Надихає на пошук нових підходів до навчання, стимулює професійне зростання.

10. При повній інтеграції інтерактивних дошок в освіті, створенні єдиної бази цих методичних і демонстраційних матеріалів для навчання, з'являється більше вільного часу [1].

Переваги для студентів:

1. Робить заняття цікавими і більш мотивованими.
2. Дозволяє сприймати інформацію швидше.
3. Надає більше можливостей для участі в творчій колективній роботі, групових дискусіях, для розвитку особистих і соціальних навичок.
4. Звільняє від необхідності записувати завдяки можливості зберігати і друкувати все, що з'являється на дошці.
5. Сприяє розумінню складних ідей у результаті яснішого, ефективнішого і динамічнішого подання матеріалу.
6. Студенти починають працювати більш творчо і стають упевненими в собі.
7. Зображення інтерактивної дошки можуть бути збережені і роздруковані, тому студентам не потрібно робити нотатки під час обговорення. Це дозволяє їм брати участь у навчальному процесі на більш зосередженому рівні [3].

Підсумовуючи сказане, слід сказати, що використання інтерактивних апаратно-програмних комплексів на заняттях позитивно впливає на якість освітніх досягнень. Інтерактивна дошка робить заняття більш цікавими, підвищує зацікавленість у вивченні матеріалу та дає можливість творчого розвитку як для студентів, так і для викладачів. Великою перевагою є те, що вона дає можливість наглядно ознайомитися із складними економічними процесами, а це підвищує ефективність проведеного заняття. Супровід традиційних занять презентаціями доповнює пояснення викладача. Інтерактивна дошка дозволить поєднати всі переваги, урізноманітнити фронтальну форму роботи і сполучити її з індивідуальною.

Список використаних джерел:

1. Бегенина Л.Ю. Интерактивная доска как средство организации фронтальной работы в классе. *Информатика и образование*. 2009. № 7. С. 122–124.
2. Гомуліна Н. Освітні ресурси інтерактивних дошок. *Відкритий урок: розробки, технології, досвід*. 2009. № 1. С. 27–28
3. Єргіна О.В. Сучасний урок і мультимедійні технології: досвід і перспективи. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2008. № 2. С. 12–16.
4. Степанченко О., Толмачов В. Інтерактивні дошки. *Фізика та астрономія в школі*. 2008. № 2. С. 39–42.

Горева Д.М.

2 курс, облік та оподаткування

ЗАУВАЖЕННЯ ДО ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ: ЯК ЗАРОБЛЯТИ БАЛИ?

Я, студентка 2-го курсу економічного факультету, та в мене є декілька зауважень щодо того, як проходять лекційні та практичні заняття. Потрібно почати з системи освіти, і потрібно звернути увагу, що система ECTS не завжди дозволяє набрати максимум балів з якоїсь дисципліни. Про це я й хочу розповісти.

По-перше, як би не казала адміністрація, то далеко не всі викладачі повністю володіють знаннями у своєму предметі. Як вони кажуть: «Я не теоретик, я практик». Але ж нам потрібно починати вивчати предмет із теорії. Звісно, практика важлива, але якщо людина не вивчить, що таке «план рахунків», то звести «дебет з кредитом» вона точно не зможе. І таку систему викладання використовують викладачі, не даючи потрібних знань, а «накидуючи» інформацією про своє особисте життя, про те, як навчалися вони, які зараз політичні стосунки між якимись країнами, про кафе, в котрих вони були, та в котрі хочу сходити. А коли доходить час до перевірки знань, тобто

проведення модульних контрольних робіт, звичайних диктантів для перевірки знань, то звісно всі у шоці. Адже інформація, що була почута на парі зовсім не співпадає з тією, що на листочках. Звичайно, не завжди такі викладачі ставлять перевірку знань, розуміючи, що вони не надали потрібну базу, то постає питання: ЯК ЗАРОБЛЯТИ БАЛИ? Якщо на лекціях справа ні до чого путнього не доходила, а на практичних заняттях викладач продовжував розповідати про себе, то що робити? І тут настає цікавий час: викладач розуміє, що балів недостатньо, і залишається декілька пар у модулі та робить розумний вчинок – дає написати 5 рефератів, вигадати тести, написати ще щось, вивчити 10 тем самостійно та здати. Та паралельно з цим каже, що консультацій у нього немає. І він не знає, коли до нього приходити та заробляти бали. Тут студенти і зустрічаються з проблемою нестачі балів через неправильне подання інформації на лекційних та практичних заняттях.

По-друге, існує ще декілька проблем проведення практичних занять. Як на мене, коли годину двадцять усі сидять, слухаючи, як їх одногрупники читають конспект з листочка, то це не є ефективною системою освіти. Тобто викладач не готувався на наші семінарські заняття взагалі, а приходив, «слухав», що ми розповідали, сидячи в телефоні та спілкуючись з кимось. Інколи задавав питання, на які студенти не знали відповіді, адже всі вже звикли просто виходити, читати та навіть не задумуватися над цим. І після такого, коли студент не відповідав, або ж намагався щось сказати, на жаль, далеке від потрібного, бали не ставились. І відповідати кожну пару ми не встигали, адже вся група повинна була набрати бали. Окрім цього, семінарські заняття були раз на два тижні. Так, у підсумку в мене вийшло 26 балів. А для заліку, як відомо, потрібно 35 мінімум. Коли я зробила ІДЗ (Індивідуальне Домашнє Завдання), то його оцінили в 7 балів (максимум 20) без можливості переробити. І знов постає питання: ЯК ЗАРОБЛЯТИ БАЛИ?

Спираючись на чинне законодавство [1]:

Стандарт вищої освіти визначає такі вимоги до освітньої програми:

1) обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття ступеня вищої освіти;

- 2) перелік компетентностей випускника;
- 3) нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання;
- 4) форми атестації здобувачів вищої освіти;
- 5) вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти;
- 6) вимоги професійних стандартів (у разі їх наявності).

Дивлячись на це та на мої тези, можна сказати, що не всі викладачі відповідають стандартам. Звичайний добір балів, який повинен мати місце в системі освіти, і той відсутній.

У підсумку можу сказати, що це стосується не всіх викладачів, а лише декількох з нашого факультету. Але хто знає скільки їх по всьому університету? Звичайно, це проблема одна з найголовніших і вимагає якнайшвидшого її рішення. Адже чим швидше це буде зроблено, тим менше буде конфліктів між викладачами та студентами, тим більше студентів захоче вчитися далі, адже якщо тобі гарно подається предмет на лекціях, то ти маєш бажання готуватися на семінари, дізнаючись якомога більше додаткової інформації, тим самим стаючи професіоналом у своїй справі, і не важливо 1-ий ти курс, чи 5-ий. Бажання вчитися йде від викладача.

Список використаних джерел:

1. Про вищу освіту: закон України від 01.07.2014 №1556-VII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2014. № 37-38. ст. 2004.

Прокоф'єв Ігор

3 курс, маркетинг

СУЧАСНІ МЕТОДИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

Однією з основних форм навчання на сьогодні є навчальна лекція. Навчальна лекція – логічно завершений, науково обґрунтований, послідовний і систематизований виклад певного наукового або науково-методичного питання,

теми чи розділу навчального предмета, ілюстрований за необхідності наочною демонстрацією дослідів.

Цінність лекції полягає в тому, що студент отримує можливість засвоїти значно більший об'єм інформації, ніж за той самий час самостійної роботи.

Взагалі, як і письмова наукова праця, лекція складається з трьох основних частин: вступу, викладу основного матеріалу та висновків.

Але ось тут полягає проблема. Як викласти максимально багато матеріалу, але так, щоб студент зрозумів і запам'ятав? Сучасні методи, форми конспектування і читання лекції допоможуть досягти необхідної мети. За методом побудови змісту різняться дедуктивний та індукційний метод.

Дедуктивний (лат. *deductio* — виведення) метод полягає в послідовному розгортанні повідомлення і руху тексту від загального до часткового. Це метод пошуку того, як спочатку висловленому узагальненню знайти конкретні підтвердження. Саме цей метод використовується найчастіше. Він спирається на логіку та є більш зручним для людини, оскільки в повсякденному житті частіше використовується, ніж індукція.

Індуктивний метод (лат. *inductio* — збудження) є оберненим до дедуктивного. Він полягає в переорієнтації ходу думки у зворотному напрямку – від конкретного до загального. Для слухача індуктивний метод спілкування завжди є легшим, тому що думка «визріває» на конкретних фактах.

Звісно, індуктивний метод передбачає, що лектор перевіряє правильність конкретного випадку дедуктивним методом, оскільки індуктивний метод не дає стовідсотково правильний висновок. Але цей метод дає певну мотивацію, пробуджує інтерес. Оскільки лекція, це завжди діалог, адже «вживаючись» в образ свого студента, лектор постійно дивиться на речі з погляду аудиторії, враховуючи її настрій, рівень інформованості. Загалом лекція досягає своєї мети лише тоді, коли викладач ураховує специфіку аудиторії, у тому числі особливості майбутньої спеціалізації студентів.

Отже, другим «гравцем» є студенти, від них також залежить ефективність проведення лекції.

На жаль, вищі навчальні заклади не завжди вчать студентів, як правильно вести опорний конспект лекцій, але впровадження такої системи знань дозволило б підвищити швидкість запису та відсоток запам'ятовування матеріалу.

Для того, щоб конспектування не перетворювалося в диктант або виписування абзаців, як це буває, слід писати лише головні думки, а для цього потрібно правильно аналізувати текст. Значним спрощенням є впровадження системи математичних знаків у конспект, таких, як: «<, >, ±, ≠, ≈, ⇒, ⇔, ∈, ∉, ∩, ∪, ∩, ∪»

Також слід зазначити метод ментальних карт, як і майнд-меппінг, вважається одним із найпопулярніших для складання конспектів по складних темах. Він був розроблений англійським психологом і телеведучим Тоні Б'юзеном у 70-х роках ХХ століття.

Потрібно взяти чистий аркуш паперу і розмістити посередині центральне поняття. Від нього малюється в різні боки гілки або стрілки, що ведуть до тіла ідеям, пов'язаних з головною темою. Найкраще записувати одне слово, спираючись на те, що за допомогою асоціацій ви зможете витягти з пам'яті відповідну до нього інформацію.

Відомим є й метод конспектування Білла Гейтса, що, як і слід вважати, був розроблений самим Біллом Гейтсом – американським підприємцем, філантропом і громадським діячем. Під час переговорів він завжди робить помітки в блокноті або зошити, структуруючи отримувану інформацію.

У загальних рисах метод виглядає так: ви ділите аркуш паперу на кілька квадратів, наприклад, на чотири. У кожен квадрат ви в тезисній формі записуєте інформацію по конкретній темі. Наприклад, в одному квадраті у вас можуть бути дати, в іншому – імена, в третьому – місця чи події, в четвертому – питання, що виникають у вас, тощо.

Метод Корнелла (або Корнелльський метод) розробив у середині ХХ століття Вальтер Павук – професор Корнелльського університету. Суть в наступному: вам потрібно взяти аркуш А4 і розмістити його певним чином.

Проведіть дві горизонтальні лінії: одну зверху листа – для дат і заголовків, і одну знизу – для резюме по конспекту (під лінією повинно залишатися місце для 5-6 речень).

Посередині аркуша проведіть довгу вертикальну лінію, щоб вона ділила лист на дві колонки: колонка зліва повинна бути невеликою, а праворуч – великою (краще, щоб її ширина була трохи більше 6 см).

У процесі конспектування статті, книги або лекції ведіть основні записи в правій колонці. Залишайте між пропозиціями трохи порожнього місця, щоб можна було щось дописати пізніше.

Після закінчення конспектування заповніть ліву колонку. У ній потрібно зазначити найбільш важливі ідеї, дати, імена, місця і т.п. Сюди ж можна вносити питання, що виникли у вас. Потім, не втрачаючи часу, заповніть місце під нижньою горизонтальною лінією – запишіть туди в декількох реченнях основну суть всього конспекту.

Не буде зайвим зауважити, що метод Корнелла набув великої популярності в США, а в ряді навчальних закладів його навіть хочуть зробити обов'язковим для засвоєння учнями, адже він не просто допомагає швидко і грамотно записати інформацію, а й мотивує до перечитування записів, їх доповнення та переробці.

І, нарешті, один із найпростіших методів конспектування – метод пропозицій. Він нагадує класичний метод стенографування, коли слухач прагне зафіксувати абсолютно все, що чує від лектора.

Однак відмінність полягає в тому, що ви записуєте кожне речення з нового рядка, при цьому нумеруючи його. Завдяки нумерації ви зможете легко послатися в одному реченні на інше, просто зробивши відповідну позначку, наприклад, «див. №17».

Список використаних джерел:

1. Ткаченко А.В. Методика викладення соціології: підручник і практикум для академічного бакалаврі ату. Київ: НУХТ, 2006. 47 с.

2. Сокол І.М. Веб 2.0. Сайти, блоги, фотосервіси, карти знань. Київ: Шк. світ, 2011. 128 с.
3. Галузинська Л.І., Науменко Н.В. Українська мова за професійним спрямуванням. Київ: НУХТ, 2006. 47 с.

НАПРЯМ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ 3 НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

Бай Світлана, Бурдило Олександра

магістри 1 курс, фінанси, банківська справа та страхування

САМОСТІЙНА РОБОТА ЯК СКЛАДОВА НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Взагалі, самостійна робота студента – це вид розумової діяльності, за якої студент самостійно (без сторонньої допомоги) опрацьовує практичне питання, тему, розв’язує задачу або виконує завдання на основі знань, отриманих з підручників, книг, на лекціях, практичних або лабораторних заняттях.

Важливу роль у вивченні навчальної дисципліни відіграють раціональні засоби, це такі як: методи організації самостійної роботи, умови праці, режим дня, техніка праці та ін.

Під час вивчення будь-якої навчальної дисципліни виокремлюють такі види самостійного вивчення:

- слухання лекцій, участь у семінарських заняттях, виконання практичних робіт;
- підготовка рефератів і курсових робіт, написання дипломної роботи;
- підготовка до модульного контролю та іспитів.

Треба пам’ятати, що на студента діють три групи труднощів: соціальні, навчальні, професійні. Соціальні труднощі зумовлені зміною місця мешкання, новими умовами життя, особливостями спілкування зі значним колом нових людей (науково-педагогічними працівниками, одногрупниками), необхідністю самостійно вести свій бюджет, влаштовувати власний побут, звикати до нового режиму і розпорядку дня та ін.[1; 2].

Навчальні труднощі зумовлені новими формами і методами, особливостями організації самостійної роботи, контролю за нею з боку

науково-педагогічних працівників. Тому науково-педагогічні працівники мають [1; 2; 3]:

- ознайомити студентів із психолого-педагогічними особливостями організації навчання в університеті;
- допомогти в оволодінні методами і прийомами навчальної роботи;
- дотримуватися спеціальної методики читання лекцій для студентів-першокурсників у перші два-три місяці, поступово збільшуючи структуру і темп;
- навчити студентів прийомів слухати лекцію, записувати її зміст, методики підготовки до семінарських, практичних і лабораторних занять;
- чітко дозувати завдання на кожне заняття;
- толерантно здійснювати контроль й оцінювання самостійної роботи.

Пізнавальна діяльність студентів у процесі виконання самостійної роботи характеризується високим рівнем самостійності та сприяє залученню студентів до творчої активності.

Для ефективності самостійної роботи студента, необхідно виконати ряд умов з боку викладачів:

1. Забезпечення раціонального поєднання об'ємної аудиторної і самостійної роботи.
2. Методично-правильна організація роботи в аудиторії і поза нею.
3. Забезпечення необхідними методичними матеріалами з метою перетворення процесу самостійної роботи на процес творчий.
4. Контроль за організацією і ходом самостійної роботи і заходів, що заохочують студента за її якісне виконання.

Студент має оволодіти методикою самостійної роботи під час лекційного заняття та відпрацювання лекції. Насамперед, у студентів денної і заочної форм навчання необхідно сформувати вміння слухати і конспектувати лекції, оскільки робота над ними на занятті й у позааудиторний час потребує значних зусиль: уміти не лише слухати, а й сприймати, усвідомлювати зміст лекції;

систематизувати і групувати одержані знання в конспектах; уміти творчо осмислювати матеріал лекції в процесі самостійної роботи та ін. [1; 3].

Під час лекційного заняття студентам необхідно ознайомитися зі змістом попередньої лекції для встановлення логічного зв'язку з наступною; намагатися осмислювати матеріал у процесі його викладення; уважно слухати науково-педагогічного працівника, виокремлювати головне, суттєве та відсіювати другорядне та ін. [1].

Лекційний матеріал необхідно не лише слухати, а й конспектувати. Тому науково-педагогічні працівники мають формувати вміння правильно вести конспект [1]. Для цього треба навчитися швидко писати, завдяки використанню умовних позначень і скорочень окремих слів та фраз.

Визначимо ряд переваг в організації самостійної роботи:

- надання можливості творчої самореалізації особистості;
- можливості пізнання нового як отримання додаткових знань;
- розвиток культури мислення;
- зростання мотивації та впевненості студентів у власних здібностях та потенціалі;
- більш глибоке освоєння матеріалу;
- розвиток індивідуальних якостей особистості;
- вироблення своєї точки зору з питання, що вивчається;
- можливість для спілкування поміж собою в процесі навчання.

Але окрім переваг визначимо ряд недоліків в організації самостійної роботи:

- відсутність уміння самостійно працювати;
- відсутність навичок концентруватися на виконанні поставлених завдань;
- неорганізованість студентів;
- складність поставлених завдань;
- брак уміння пов'язувати теоретичні знання з практикою.

Це свідчить про те, що проблема організації самостійної роботи стоїть достатньо гостро. З метою зміни такого стану необхідно збагатити мету і зміст самостійної роботи, що дозволить змінити мотивацію у студентів. При цьому зміняться і основні орієнтири самостійної діяльності: з бажання скласти іспит або залік у сторону досягнення реального певного професійного, а, отже, і майбутнього матеріального життєвого положення.

Значна роль в організації самостійної роботи студентів, належить викладачу, який здійснює організуючі, контролюючі та корегуючі дії. Саме викладач визначає зміст та обсяг самостійної роботи, регламентує терміни виконання та контролює результати.

Важлива роль у межах усіх видів діяльності при організації самостійної роботи приділяється формулюванню дидактичної мети, яка забезпечує цілеспрямоване вивчення матеріалу та індивідуальним завданням, які повинні скеровувати та контролювати самостійну роботу студента, підказувати шляхи просування у вивченні матеріалу, у певній послідовності на основі методичних рекомендацій, інструкцій, пояснень, довідкової системи, що супроводжують матеріал та дають змогу студенту до самостійного пізнання, самоосвіти і самоконтролю.

Використання відведеного на самостійну роботу часу є творчою справою, тому необхідно раціонально використовувати свій час для досягнення максимально ефективного результату, а не просто згаяти свій час.

Список використаних джерел:

1. Добровольська-Піпич І. Є. Організація самостійної роботи студентів як педагогічна умова формування академічної компетентності майбутніх викладачів професійного навчання. *Молодий вчений*. 2017. № 10. С. 413–418.
2. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Київ: Знання. 2005. 486 с.
3. Мартиненко М.Ю. Структура культури самостійної роботи майбутнього економіста. *Інженерні та освітні технології*. 2015. № 1 (9).

ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

Навчальний процес є одним із основних процесів передачі вмій, навичок та досвіду ще з початку зародження цивілізованого світу. Наразі все більшого розвитку і масштабів займає самостійна навчальна робота. Адже саме студент вирішує, які знання йому найбільш необхідні, тому і приділяє їм значну увагу. Самостійна робота прищеплює студенту такі якості, як відповідальність, дисциплінованість, вміння самостійно аналізувати і оброблювати отриману інформацію, а також правильно її застосовувати. З'являються цілі організації та навчальні заклади, які повністю орієнтовані на самостійне засвоєння матеріалу і самостійну перевірку своїх знань. Та зараз мова йде не про таку систему навчання, а про організацію університетської самостійної роботи з навчальних дисциплін.

Як на мене самостійна робота студентів у цей час є неефективною для засвоєння навчального матеріалу і застосування його на практичних завданнях. По-перше самостійна робота орієнтована на обсяг виконаної роботи, а не на результат. Результатом у цьому випадку є повноцінне засвоєння пройдені теми, або застосування отриманих знань у практичних завданнях. Великі обсяги роботи ніяким чином не допоможуть досягти зазначеної цілі. Самостійна робота для студента повинна бути спланована якнайточніше для обраної теми, великий обсяг роботи доцільний, якщо на неї відводиться достатньо часу, адже потрібно пам'ятати, що у студентів декілька навчальних дисциплін і як правило з цих дисциплін також існує певна самостійна робота. Отже для підвищення ефективності самостійної роботи потрібно точно визначати цілі і задачі роботи, які орієнтовані на повноцінне засвоєння пройденого матеріалу.

Другим суттєвим недоліком самостійної навчальної роботи є оцінка такої роботи і паралельно з нею й мотивація для виконання цієї роботи. Як правило, студенту на наступне заняття потрібно виконати певне самостійне завдання, але він цілком усвідомлює, що за це завдання він отримає мінімальну кількість балів, що не відповідає обсягу виконаної роботи і витраченого часу на цю роботу. Саме тому втрачається мотивація студента, і він намагається ухилитися від цього виду роботи, особливо якщо є альтернатива іншої роботи, що оцінюється вище, проте орієнтована не на засвоєння матеріалу, а на якусь творчу діяльність. У Запорізькому національному університеті творча діяльність студентів на мою думку дуже переоцінена. Тому цей недолік потрібно вирішити правильно підібраними критеріями оцінки самостійних робіт за їх складністю, обсягом і видом діяльності. Якщо студент буде гідно винагороджений за свою виконану роботу, у нього буде мотивація і надалі робити самостійні завдання.

Третім недоліком я хочу виділити орієнтацію на творчі завдання, як я вже раніше зазначав. Я розумію, що творчі завдання є невід'ємною частиною навчального процесу, але не коли вони оцінюються значно вище завдань, які за своїм видом не є творчими, проте більш корисними для засвоєння певних знань. Особливо це питання гостро постає на економічному факультеті, оскільки я вважаю, що економічна наука має точну природу походження і більш пов'язана з такими науками як математика і статистика, отже має свою науково обґрунтовану структуру. Проте з неї роблять науку філософських роздумів, де переважає творчість, презентації, розпливчастість відповідей, широке визначення і застосування термінів. Це питання залишається дуже актуальним, оскільки зараз Україні вкрай необхідні фахівці економічних наук, які отримали необхідні знання у вищих навчальних закладах, які знають і вміють вирішувати дійсно економічні завдання і проблеми. З цього випливає наступний недолік самостійної роботи студента – невідповідність самостійних завдань, що даються студентам до реалій їх майбутньої професії. Студенти часто не розуміють, як дане завдання стосується їхньої професії і як виконання

цього завдання зможе покращити практичні навички студента. Я вже багато разів чув історії, що студенти починаючи працювати за спеціальністю усвідомлюють, що майже все чому вони навчалися в університеті їм не знадобилося в реальному житті. Звідси виходить питання: а навіщо взагалі я все те вчив і робив, чим воно мені допомогло? Звісно ця проблема стосується не тільки самостійної роботи, яка дається студенту, а і взагалі всьому процесу навчання. Проте цю проблему потрібно вирішувати, зокрема і на рівні самостійних завдань. Завдання, які даються студентам повинні спиратися на реальні проблеми і задачі, що постають перед фахівцями, не потрібно вигадувати якісь нові ситуації чи брати проблеми зарубіжних економічних сфер. У нашій країні вистає роботи, яку потрібно професійно виконувати, а для цього потрібно на рівні університету вчитись вирішувати такі завдання.

І наприкінці розглянемо ще одну, але не останню проблему, що стосується виконання самостійної роботи студента. Це не відповідність лекційного курсу практичним і самостійним роботам. Тобто студент при розв'язанні певних практичних і самостійних задач не може спиратися на теорію, що була викладена на лекції, звісно це стосується далеко не всіх дисциплін і проблема має тенденцію до спаду, проте все одно вона залишається. Тим паче з інтегруванням сучасних інформаційних технологій в навчальний процес полегшує її вирішення. Отже потрібно лише правильно відбирати матеріал для викладення, прибрати зайву і застарілу інформацію, додати нові теоретичні матеріали, адже наука рухається вперед, зокрема й економічна наука.

У підсумку я хочу пояснити, що виокремив найбільш вагомі, на мою думку, питання і проблеми, які заважають студентам старанно, вчасно і головне ефективно виконувати самостійну роботу з навчальних дисциплін. Адже самостійна робота складає дуже вагомий частину в процесі навчання. А це означає, що їй необхідно приділити значну увагу, аби покращити професійність майбутніх фахівців.

Рибалко О. М., к.е.н., професор
кафедра обліку та опадаткування

Краснова В.М.

4 курс, облік та аудит

САМОСТІЙНА РОБОТА: МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ

Економіка України гостро потребує кваліфікованих спеціалістів, здатних творчо мислити, проявляти ініціативу, самостійно поповнювати свої знання. Самостійність – це одна з найважливіших рис спеціаліста. Активна самостійна діяльність фахівця значною мірою зумовлюється самостійністю його мислення, що закладається в студентські роки.

Згідно з положенням про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах, самостійна робота студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, що вільний від обов'язкових навчальних занять.

Самостійна робота, перш за все, завершує задачі всіх інших видів навчальної роботи. Знання, які не стали об'єктом власної діяльності, не можуть визнаватися справжнім надбанням людини. Крім практичної важливості, самостійна робота має велике виховне значення: воно формує самостійність не тільки як сукупність певних умінь і навиків, але і як рису характеру, яка відіграє суттєву роль у структурі особистості сучасного спеціаліста.

Сьогодні завдання не тільки в тому, щоб дати молодому спеціалісту знання, а в тому, щоб сформувані потребу в них. Виховати прагнення до їх постійного оновлення, власного вдосконалення.

У навчальному закладі не можливо дати освіту на все життя, а навчити методам самостійного опанування знань можна і потрібно. Отже, мета самостійної роботи студентів:

- розвиток творчих здібностей та активізація розумової діяльності;
- формування потреби безперервного самостійного поповнення знань;

- здобуття глибокої системи знань як ознаки їх міцності;
- самостійна робота студентів як результат їх морально-вольових зусиль.

Пізнавальна функція визначається засвоєнням студентом систематизованих знань з дисципліни. Самоосвітня функція – це формування вмінь і навиків, самостійного їх оновлення і творчого застосування. Прогностична функція є вмінням студента вчасно передбачати і оцінювати як можливий результат, так і саме виконання завдання. Коригуюча функція визначається вмінням вчасно коригувати свою діяльність. Виховна функція – це формування самостійності як риси характеру.

Аналіз літератури з проблем організації самостійної роботи студентів дозволив виявити основні напрями рішення цієї проблеми:

- раціональне розподілення часу студентів при вивченні дисципліни;
- повне методичне забезпечення дисципліни;
- постійний контроль за якістю роботи студентів.

Досвід роботи показує, що для раціонального розподілу часу студентів під час вивчення економічних дисципліни велике значення має допомога викладачів. Ця допомога здійснюється у вигляді методичних розробок, які містять потижневий розгорнутий план лекційних, практичних занять, список питань і літератури, що рекомендується, для підготовки до кожного заняття, наведено форму контролю знань. Крім того, в методичних вказівках наведено варіанти індивідуальних завдань із дисципліни та перелік питань для підготовки до заліку чи іспиту. Отже, мета самостійної роботи студентів:

- розвиток творчих здібностей та активізація розумової діяльності;
- формування потреби безперервного самостійного поповнення знань;
- здобуття глибокої системи знань як ознаки їх міцності;
- самостійна робота студентів як результат їх морально-вольових зусиль.

Для рішення проблеми організації самостійної роботи необхідно вжити певних заходів. Зокрема, привести кількість і обсяг самостійних робіт у

відповідність до реального бюджетного часу студентів на їх виконання, для чого необхідно:

- переглянути програму теоретичних занять з метою ліквідації дублювання матеріалу, що вивчається за програмою навчального закладу, і знайти можливість частково виконувати самостійну роботу в аудиторний час;
- проаналізувати склад і зміст самостійних робіт з урахуванням виконання самостійних або практичних завдань з програмою навчального закладу для того, щоб встановити оптимальну їх кількість і обсяг.

Організація такої роботи студентів означає створення умов для розвитку вмінь планувати, реалізувати та вносити корективи у свою діяльність. Вона складається з двох головних аспектів: один з них – розробка форм і методів організації контролю за самостійною роботою, і другий – навчально-методичне забезпечення самостійної роботи. Пропонуємо такі форми роботи студентів:

1. Опрацювання лекцій.
2. Конспектування навчального матеріалу (теми або окремих питань теми).
3. Написання рефератів.
4. Розв'язання задач.
5. Виконання розрахунків (у тому числі на ЕОМ).
6. Виконання графічних вправ і завдань.
7. Виконання індивідуальних завдань.

Самоконтроль є необхідним елементом навчальної праці перш за все тому, що він сприяє глибокому і міцному оволодінню знаннями.

Використання самоконтролю в навчальній діяльності дозволяє студентам оцінювати ефективність і раціональність прийомів і методів розумової праці, яка використовується, знаходити в ньому допустимі недоліки і на цій основі проводити необхідну корекцію.

Надбання умінь і навичок самоконтролю має два аспекти. Перший – пов'язаний з контролем і об'єктивною оцінкою студентами своїх знань з дисциплін. Другий аспект – формування самоконтролю, який в психолого-педагогічній літературі відомий як корегуючий, припускає оцінку і корекцію

приймів розумової праці і пізнавальної діяльності в цілому. Тут також має місце констатація отриманих результатів, однак вони відносяться вже до оцінки якості навчальної праці, до виявлення й усунення недоліків, які допускаються.

Список використаних джерел:

1. Авдеєнко А.П., Дементій Л.В. Організація самостійної роботи студентів. *Проблеми освіти: наук.-метод. зб.* 2012. № 27. С. 246.
2. Стратегія розвитку освіти в Україні: проблеми і перспективи / О.Коловіцкова, Ю. Луковенко, В. Нікітін та ін. *Психологія і суспільство.* 2015. № 2. С. 100–141
3. Дорофєєва Н., Вітвицька С. Організація самостійної роботи студентів *Модернізація вищої освіти в Україні та за кордоном : зб. наук. праць / за заг. ред. д.п.н., проф. С.С. Вітвицької, к.п.н., доц. Н.М. Мирончук.* Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. С. 154–156.

Юлпатов Нікіта

3 курс, маркетинг

САМОСТІЙНА РОБОТА: ПОНЯТТЯ, ОЗНАКИ

Для покращення рівня навчання студентів, у вищих навчальних закладах існують різні види робіт такі як самостійні роботи, атестаційні роботи, індивідуальні домашні завдання, доповіді, реферати та курсові роботи. Усі ці види направлені на поштовх до саморозвитку студентів у вільний від навчання час. Аби студенти краще засвоювали матеріал, викладач дає самостійні роботи на поточну тему.

Самостійна робота – це вид розумової діяльності, за якої студент самостійно (без сторонньої допомоги) опрацьовує практичне питання, тему, розв’язує задачу або виконує завдання на основі знань, отриманих із підручників, книг, на лекціях, практичних або лабораторних заняттях.

Вища школа поступово, але неухильно переходить від передачі інформації до управління навчально-пізнавальною діяльністю, формування у студентів навичок самостійної роботи. Відповідно до Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах, самостійна робота студентів є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від обов'язкових навчальних занять час. Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів, регламентується робочим навчальним планом і повинен становити не менше 1/3 і не більше 2/3 загального обсягу навчального часу студентів, відведеного для вивчення конкретних дисциплін.

Дослідники, які займаються проблемою організації самостійної роботи студентів (С.І. Архангельський, В.К. Буряк, М.Г. Гарунов, Є.Я. Голант, Б.Г. Юганзен, С.І. Зінов'єв, В.А. Козаков, О.Г. Молибог, Р.А. Нізамов, М.Д. Нікандров, П.І. Підкасистий та ін.), вкладають у це поняття різний зміст. Так, поняття «самостійна робота» трактують як:

- самостійний пошук необхідної інформації, набуття знань, використання цих знань для розв'язання навчальних, наукових і професійних завдань (С.І. Архангельський);
- як діяльність, що складається з багатьох елементів: творчого сприйняття й осмислення навчального матеріалу в ході лекції, підготовки до занять, екзаменів, заліків, виконання курсових і дипломних робіт (О.Г. Молибог);
- як різноманітні види індивідуальної, групової пізнавальної діяльності студентів на заняттях або в поза-аудиторний час без безпосереднього керівництва, але під наглядом викладача (Р.А. Нізамов);
- як система заходів, спрямованих на виховання активності та самостійності як рис особистості, на набуття вмінь і навичок раціонального отримання корисної інформації (Б.Г. Юганзен).

Такі вчені як В. Граф, І.І. Ільясов, В.Я. Ляудіс розглядають її як систему організації педагогічних умов, що забезпечують управління навчальною діяльністю, яка відбувається за відсутності викладача. В окремих підходах самостійна робота ототожнюється із самоосвітою (С.І. Зінов'єв).

Як чітко проглядається з наведених вище визначень і тлумачень, самостійна робота розглядається, з одного боку, як різновид діяльності, що стимулює активність, самостійність, пізнавальний інтерес, і як основа самоосвіти, поштовх до подальшого підвищення кваліфікації, а з іншого, – як система заходів чи педагогічних умов, що забезпечують керівництво самостійною діяльністю студентів.

Отже, самостійна робота студентів – це специфічний вид навчання, головною метою якого є формування самостійності людини, що вчиться, формування його вмінь, знань і навичок; здійснюється безпосередньо через сутність та методи всіх видів навчальних занять. Забезпечення цих необхідних умов для здійснення самостійної роботи студентів з дисциплін є необхідним елементом підготовки майбутнього фахівця.

Входження України в Європейське співтовариство, зобов'язує нас прийняти нові правила організації навчального процесу та методики проведення занять, які будуються, з одного боку, на узгодженні, а з іншого, – на значній активізації самостійної роботи студента.

Назріла необхідність планувати проведення самостійної роботи студентів на основі мотивації, яка б дозволила організувати поза-аудиторну роботу через самостійну діяльність студентів.

Можна виділити три групи ознак самостійних робіт:

- 1) обов'язкова (домашні, графічні, контрольні, розрахункові, курсові роботи);
- 2) добровільна (участь в конкурсах, олімпіадах, конференціях, гуртках технічної творчості тощо);
- 3) бажана (підготовка наукових повідомлень, оформлення патентних матеріалів і документів на раціоналізаторські пропозиції, підготовка наукових публікацій)

Вчені психологи вважають, що мотивація – це процес спонукання людини до певної форми діяльності. Відповідно мотив – це чинник, який підтримує цей процес.

Список використаних джерел:

1. Шостак А.В. Акт впровадження результатів науково-дослідних, дослідно-конструкторських та технологічних робіт : розробка методики визначення

рейтингу суб'єктів діяльності вищого аграрного закладу освіти. Київ, 2002. 15 с.

2 Бендера І.М., Корольчук О.В. Активізація самостійної роботи студентів інженерно-педагогічних спеціальностей при здобутті освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст». *Динаміка наукових досліджень*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Дніпропетровськ, 2004. Т. 25. С. 15–18.

НАПРЯМ З ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НА ЕКОНОМІЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ

Тонких І.О., Кардашевська М.А.
магістри 1 курс, економічна кібернетика

МОДЕЛЮВАННЯ ЖИТТЯ ВИПУСКНИКА ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ НАВЧАННЯ

Після чотирьох років навчання на економічному факультеті відчувається брак навиків використання отриманих теоретичних знань для виконання саме реальних практичних завдань. Однією з причин цього явища є нестача якісних практичних занять. Занять не в плані семінарів, де студенти переказують лекції, які, своєю чергою, в 90% випадків забуваються відразу ж після закінчення заняття та які, на жаль, у реальному житті часто неможливо застосувати на практиці. Реальні задачі, які ставляться керівниками фірм чи підприємств перед молодими спеціалістами на займаних ними посадах, суттєво відрізняються від змодельованих ситуацій, що вирішуються на практичних заняттях і в лабораторних роботах.

Домінуюча мета теоретичного навчання – теоретичне освоєння професії, тобто засвоєння системи професійних знань про техніку, технологію, економіку, планування, організацію й управління процесами, а практичного – формування системи професійних умінь та навичок, тобто практичне освоєння професійної діяльності. Саме цей взаємозв'язок між теорією і практикою необхідно підтримувати і зміцнювати протягом усього навчального процесу.

Економічний факультет співпрацює з багатьма фірмами, підприємствами та організаціями, які є потенційними роботодавцями і з великим бажанням надають перші робочі місця нашим випускникам. Також на факультеті працює бізнес-інкубатор, який надає можливість отримати методичний, науковий, юридичний, бухгалтерський супровід бізнес-проектів інкубантів та брати

участь у відкритих зустрічах із відомими людьми, непересічними особистостями, успішними підприємцями, які в атмосфері невимушеного спілкування з аудиторією діляться своїми секретами успіху, власним баченням проблем і можливостей розвитку економіки. Гарним прикладом співпраці факультету загалом та кафедри економічної кібернетики зокрема з потенційними роботодавцями є проведення ділової гри «Конкурс проектів автоматизації бізнес-процесів в економіці» від компанії ТОВ «ПРОКОМ». Цей конкурс спрямований, насамперед, на розробку бізнес-проектів, які дійсно можуть бути втілені в життя на будь-якому підприємстві. Метою конкурсу є моделювання професійної діяльності майбутніх фахівців зі спеціальності «Економічна кібернетика» та набуття студентами професійних навичок. Зазначені зовнішні зв'язки можуть стати потужною базою для того, щоб впровадити на факультеті новий метод підготовки студентів до майбутньої роботи.

Усі ми вчимося з однією головною метою – отримати якісну вищу освіту для того, щоб у подальшому влаштуватися на престижну, високооплачувану роботу. Найскладніший і найвідповідальніший крок, що постає перед випускниками після закінчення навчання – це пошук першого місця роботи. Перш за все, через те, що відсутність досвіду роботи може викликати цілком логічні, але не завжди обґрунтовані страхи перед чимось новим і невідомим. Також важливо починати перші спроби працевлаштування ще до отримання документу про вищу освіту.

Першим етапом у пошуці роботи є складання резюме, в якому потрібно описати всі досягнення за 5 років (наявні практичні навички, участь у наукових проектах, конкурсах наукових робіт, олімпіадах, проходження курсів, що мають відношення до бажаної посади, володіння іноземними мовами, нагороди, сильні і слабкі сторони). Другий етап: відправка резюме компаніям, в яких ви б хотіли працювати. Третій етап: проходження певної кількості співбесід, на яких вас оцінюють за різними критеріями у відповідності до вакантної посади. Після отримання запрошення на співбесіду, необхідно підготуватися до неї та завчасно ознайомитися з інформацією про компанію.

Під час співбесід часто виявляється, що наявність червоного диплому з середнім балом «5.0» далеко не показник реальної цінності нас як перспективного та здібного працівника. У ході співбесід дуже важливими є три складові, що характеризують кандидата на вакантну посаду: практична, інтелектуальна та психологічна.

Більшість студентів відчувають величезне хвилювання і страх перед співбесідами, що тягне за собою невпевненість у своїх силах. Невміння правильно вчасно опанувати та грамотно подати себе під час співбесіди – це головна проблема більшості випускників. Може статися таке: студент, який прийшов, наприклад, на посаду менеджера, отримає її, не маючи при цьому повної бази знань, але маючи іншу перевагу – впевненість у собі і в своїх силах, а тим часом відмінник – втратить свій шанс отримати це місце роботи, адже надмірне хвилювання та невпевненість зіграє проти нього.

Четвертий етап – це адаптація випускника на роботі. Новий колектив, обов'язки, нерозуміння. Усі етапи є дуже відповідальними, і для того, щоб звести всі помилки на кожному з них до мінімуму, на нашому факультеті при наявних ресурсах можна змоделювати життя випускника після закінчення навчання. Система навчання може складатися з трьох елементів.

1. Проведення співбесід (в умовах максимально наближених до реальних). Студенти, починаючи з 2-го курсу кожен семестр проходять співбесіду у HR-менеджерів фірм та підприємств, з якими співпрацює університет. Виходить, за 4 роки студент проходить 8 реальних співбесід. У процесі навчання, отримання нових знань і навичок, умови і вимоги на співбесідах підвищуються з кожним разом у відповідності з курсом. У ході співбесід виявляються основні помилки студентів під час співбесіди, та в подальшому проводиться робота над їх виправленням. Основні помилки, які може зробити студент це – недостатня база знань (є, першою чергою, проблемою самого студента та усувається ним самим у процесі навчання в університеті і самостійною роботою), страх і невпевненість у своїх силах. Друга помилка частково виправляється самим студентом у процесі самовдосконалення, а частково – роботодавцями, які проводять співбесіди. Після співбесіди проводиться лекція, на якій керівники

компаній розповідають свої історії успіху, перешкоди на кар'єрному шляху, тобто, на особистому прикладі розповідають, як треба чинити в тих чи інших ситуаціях. HR-менеджери, своєю чергою, аналізують результати проведених співбесід та надають поради щодо усунення труднощів, що виникали безпосередньо в процесі співбесіди. Співбесіда в університеті повинна бути обов'язковим заходом. Проведення таких співбесід є потужним інструментом для отримання висококваліфікованих фахівців, які готові постійно розвивати, удосконалювати та використовувати свої навички в різних ситуаціях.

2. Моделювання ситуацій, які можуть виникати на роботі. Ще однією перевагою нашого факультету є те, що за плечима більшості викладачів є величезний практичний досвід роботи поза стінами університету. Деякі навіть поєднують викладання в університеті з іншою основною роботою. Саме викладачі на своїх семінарах можуть моделювати реальні ринкові ситуації, залучаючи студентів до вирішення нестандартних проблем на основі власного досвіду.

3. Психологічна складова. Тобто, введення психології як одного з основних предметів протягом усього навчання, в кожному семестрі. Адже психологія дає чудові інструменти для досягнення великих успіхів в житті. Замість лекцій на психології пропонуються книги на вибір, які студенти будуть читати і висловлювати свою думку безпосередньо під час занять.

Взаємозв'язок між теорією і практикою потрібно зміцнювати та вдосконалювати. У подальшому потрібно більше приділяти увагу саме тим проблемам, що виникають перед студентами після закінчення навчання. Вислів «забудь все, чому тебе вчили в університеті» повинен викорінитися назавжди, і страх перед першою роботою, труднощами та першими помилками повинен зводитися до мінімуму. Головна мета, яка стоїть перед факультетом і нашим університетом – це підготовка конкурентноспроможних, висококваліфікованих, впевнених у собі фахівців своєї справи, які з легкістю готові вирішувати завдання будь-якої складності.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОХОДЖЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ У СФЕРІ БІЗНЕС-АНАЛІТИКИ

Важливою рисою сучасних ринкових відносин є розвинена вільна конкуренція. Багато студентів задаються питанням: «Чи будемо ми компетентними спеціалістами після закінчення університету?» Позитивну відповідь можна отримати у випадку якісного поєднання теоретичної бази та набутих практичних навичок у реальних умовах, лише тоді колишні студенти стають конкурентоспроможними.

Реалізувати це можна, пройшовши виробничу практику під час навчання у виші, отримавши практичний досвід, попрацювавши із спеціалістами, набувши нові професійних навичок, та своїми очима побачивши свої майбутні перспективи після закінчення університету.

Керівники баз практики (організацій та підприємств), а також керівники виробничої практики від вишу чудово розуміють безцінність практичного досвіду, який неможливо отримати лише вивчаючи теоретичну базу, тому приділяють велику увагу організації та нормативному забезпеченню практики.

Однією з професій, за якою можуть працювати випускники спеціальності «Економіка», освітньої програми «Економічна кібернетика», є бізнес-аналітик. Основними завданнями його діяльності є:

- згідно з корпоративними стандартами працювати з інформацією, задачами, керівником;
- максимально ефективно спілкуватися із замовником для отримання повної інформації щодо отриманого завдання;
- проводити дослідження відповідно до отриманого проекту від замовника;
- створювати інформаційно-аналітичні продукти;
- вміти презентувати отримані результати виконаного проекту;

- статистично оцінювати достовірність отриманих результатів;
- розробляти заходи інформаційної безпеки.

Виробничу практику на 3 курсі ми мали можливість пройти в аналітичному відділі (або відділі виконання проектів) ТОВ «Спіді Компані». Розпочавши свою діяльність на початку 2015 року, під керівництвом випускника кафедри економічної кібернетики ЗНУ Селютіна Є.К., організація активно розвивається, будуючи свою політику відповідно до сучасних стандартів надання послуг у сфері освіти, маркетингу та інформаційних технологій, а також консалтингу та коучингу. У нашому місті цей напрямок роботи є відносно новим та дуже перспективним.

ТОВ «Спіді Компані» досить швидко виросло з невеликої команди ентузіастів ІТ-сфери в міжнародну компанію з колективом 80+ ІТ-спеціалістів. Ще однією з особливостей ТОВ «Спіді Компані» є те, що клієнтами фірми є мешканці Сполучених Штатів Америки, Канади, Європи, Австралії тощо.

Види послуг, які надає ТОВ «Спіді Компані», представлено на рис. 1.

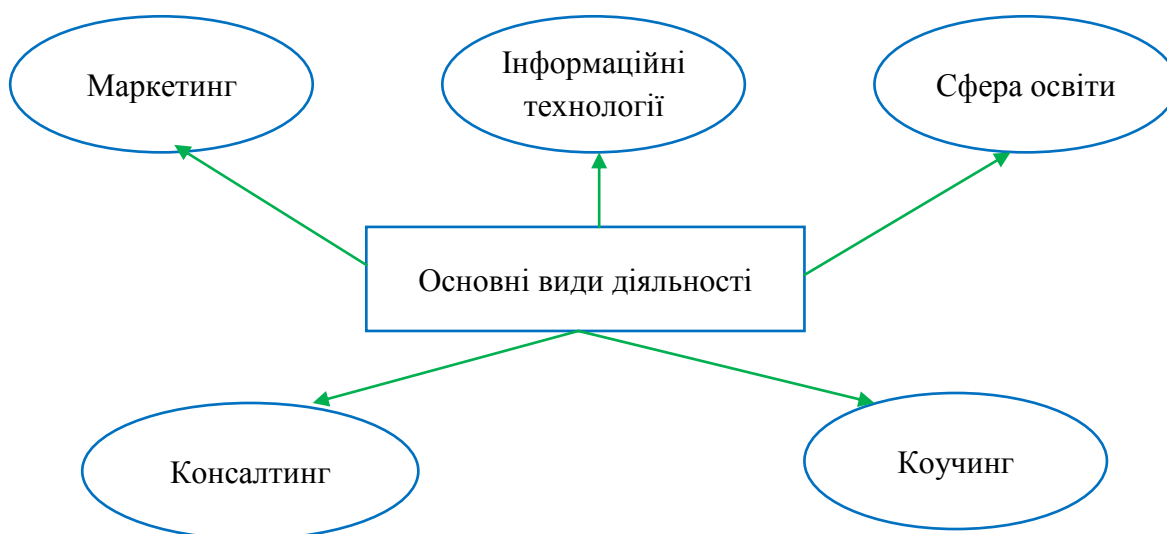

Рис. 1. Види діяльності «Спіді Компані»

Послуги маркетингу надаються організацією у вигляді проведення маркетингового дослідження певного ринку з метою пошуків ефективних входів на цей ринок; розробки плану та методів просування готового чи майбутнього проекту тощо. У сфері інформаційних технологій «Спіді Компані» розробляє різні проекти в сфері ІТ. Освітня діяльність організації полягає у

проведенні навчання спеціалістів за напрямками перерахованих видів діяльності. Колсантингова діяльність організації – підвищення ефективності бізнесу замовника. Компанія займається наданням послуг з бізнес-коучингу.

Структуру компанії та її функціональні зв'язки представлено на рис. 2.

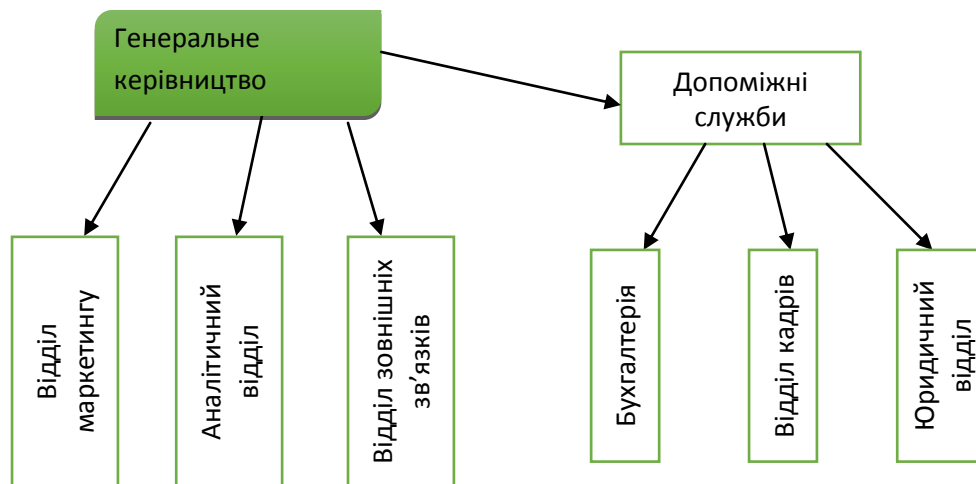

Рис.2. Графічний опис структури ТОВ «Спіді Компані»

Проведемо аналіз організації як соціально-економічної системи (табл. 1).

Таблиця 1 – Класифікація системи ТОВ «Спіді Компані»

№	Класифікаційна ознака	Класи систем
1	Природа елементів	Реальна
2	Походження елементів	Штучна(створена людиною)
3	Тривалість існування	Тимчасова(створ. людиною система, яка не існувала весь час і може припинити своє існування)
4	Мінливість властивостей та поведження	Динамічна(змінює поведінку у часі) та стохастична(поведінку можна передбачити лише з певною ймовірністю)
5	Ступінь складності	Складна
6	Ступінь стійкості	Нерівноважна
7	Реакція на збурювальні впливи	Активна
8	Характер поведження	З управлінням
9	Ступінь участі в реалізації управлінських впливів на людей	Технічні, людино-машинні(ергатичні), організаційні
10	Ступінь зв'язку із зовнішнім середовищем	Відкрита(взаємодіє)

Напрямок діяльності організації – соціально-економічний: ТОВ «Спіді Компані» виконує соціальну функцію та здійснює комерційну (економічну) діяльність.

Метою системи є одержання максимального прибутку.

Входами системи є: робітники, будівлі і споруди ,законодавство, обладнання, завдання.

Виходами системи виступають: надані послуги , прибуток, підвищення кваліфікації робітників.

Після ознайомлення зі структурою та функціональними одиницями компанії, під час проходження практики ми перейшли до виконання технічного завдання, яке було поставлене максимально відкрито. Певного клієнта цікавив ринок онлайн-фітнесу та правильного харчування, завдання полягало в аналізі цих ринків.

Обравши собі певний ринок, ми перейшли до маркетингового аналізу. Найбільшою проблемою при виконанні завдання був пошук даних. Використавши спеціальні Інтернет-сервіси, пошукові системи, сайти фірм-конкурентів та онлайн анкети, ми зібрали необхідні дані. Далі перейшли безпосередньо до аналізу обраного ринку.

Розглянувши популярність ринку за регіонами, динаміку популярності запитів в обраній сфері за роками, перевіривши теорію про наявність тренду та сезонності, ми визначили основні тенденції на ринку. Після огляду конкурентного середовища і моніторингу останніх тенденцій було сформовано чіткі рекомендації щодо політики проведення бізнесу.

Отже, під час проведення маркетингового дослідження:

- визначена мета та предмет цього дослідження;
- проаналізовані структура та динаміка ринків;
- вивчено конкурентне середовище;
- проведено анкетне опитування цільової аудиторії;
- запропоновані методи просування;
- сформульовані рекомендації для успішного входу на ці ринки.

В умовах повного занурення в роботу аналітика під час виробничої практики було вдосконалено навички:

- згідно з корпоративними стандартами працювати з інформацією, задачами, керівником;
- максимально ефективно спілкуватися із замовником для отримання повної інформації щодо отриманого завдання;
- проведення дослідження, яке відповідає отриманому проекту від замовника;
- презентації отриманих результатів виконаного проекту у вигляді звіту.

Проходження виробничої практики в організаціях та на підприємствах, які відповідають сучасним вимогам щодо ведення економічної діяльності, є дуже важливим для майбутнього фахівця. Також необхідно аби співпраця між базою практики та навчальним закладом не обмежувалася тільки терміном проходження виробничої практики, а тривала протягом усього навчального року у вигляді різноманітних семінарів спеціалістів зі студентами, майстер-класів, воркшопів та ділових ігор.

Школовий К.Д.

4 курс, маркетинг

ПОЗИТИВНІ ТЕНДЕНЦІЇ, ПРОБЛЕМИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ

На сьогодні конкуренція серед університетів України зростає з кожним роком, не винятком є і Запорізький національний університет. Тому на часі перед викладачами та адміністрацією постають питання про необхідність вдосконалення процесу навчання задля того, щоб абітурієнти вступали саме до Запорізького національного університету, а студенти, які вже навчаються, мали стимули до саморозвитку саме в стінах університету.

З метою виявлення проблем та пропозицій щодо організації навчального процесу на економічному факультеті було сформовано фокус-групу зі студентів

групи 3535-1 та 3535-2 освітньої програми «Міжнародна економіка» кафедри міжнародної економіки, природних ресурсів та економіки міжнародного туризму.

За результатами інтерв'ю серед членів фокус-групи було визначено, що на економічному факультеті процес навчання змінюється та має позитивні тенденції, зокрема:

- впровадження системи Moodle, що полегшило обмін даними між студентами та викладачами;
- вибіркова компонента дисциплін (спеціалізації освітніх програм «Міжнародний бізнес», «Міжнародна економічна інтеграція»);
- активне поліпшення матеріально-технічної бази корпусів університету;
- цікаве студентське життя університету, яке стимулює розвиток професійних навичок, формування командного духу та відповідальності.

Проте, окрім цих позитивних змін є значна кількість моментів, які б, на думку фокус групи, необхідно удосконалити. Якщо говорити про те, які зауваження були зазначені в опитуванні, то ми їх сформулювали в таких напрямках:

1) викладацька діяльність:

- тільки частина викладачів слідкують за розвитком освітньої сфери, педагогічних технологій, впроваджують інтерактивні форми навчання;
- мінімальне бажання викладачів підвищувати свою мобільність, зокрема представляти свої наукові роботи та брати участь у тренінгах в інших містах;
- не всі викладачі використовують Moodle, а саме: не дають лекційний матеріал, методичні рекомендації, не інформують, де можливо знайти потрібну інформацію;
- на лекціях деякі викладачі зловживають монотонним «читанням з листиків»;
- іноді курс читає викладач, який не підготовлений до лекційних чи семінарських занять за певною дисципліною;

2) вибіркова компонента дисциплін:

- серед предметів на вибір хотілося б бачити більш ширший вибір;

3) організаційні та матеріально-технічні питання:

- невиховане та грубе відношення працівників деканату до студентів;
- стан туалетів не відповідає нормам.

Проаналізувавши всі коментарі студентів, а також їх пропозиції, які можуть підняти наш факультет та університет у рейтингу, ми пропонуємо таке:

1) викладацька діяльність:

- стандартизувати виклад матеріалу викладачами;
- почати максимально використовувати Moodle серед усіх викладачів;
- проводити лекції в стилі бесіди, щоб студенти занотовували лише основну інформацію;
- використовувати на семінарах різноманітні цікаві завдання та ігри для розвитку навичок командної роботи;
- не ставити викладачів на предмет, якщо вони не встигли в ньому розібратися;

3) організаційні та матеріально-технічні питання:

- адміністрації університету стимулювати професійний розвиток викладачів, полегшивши отримання грошей на відрядження задля їх професійного розвитку;
- реставрувати будівлі, не заважаючи учнівському процесу;
- навчити робітників деканату економічного факультету поважно ставитися до студентів.

Таким чином, на основі фокус-опитування студентів освітньої програми «Міжнародна економіка» кафедри міжнародної економіки, природних ресурсів та економіки міжнародного туризму виявлені основні проблеми організації навчального процесу на економічному факультеті та запропоновані заходи щодо його удосконалення.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «СТРАХОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

Сучасна освіта орієнтується на інноваційний розвиток технологій, які формують у студентів вміння вивчати, оперувати інформацією, швидко приймати рішення, адаптуватись до потреб ринку праці. Одним із перспективних напрямків розвитку освітнього середовища є його інформатизація, внаслідок впровадження у навчально-виховний процес інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ).

У науково-методичній літературі поняття «інформаційно-комунікаційні технології» (ІКТ) визначається як сукупність різноманітних технологічних інструментів і ресурсів, які використовуються для забезпечення процесу комунікації, створення, поширення, збереження та управління інформацією [1]. Використання комп'ютерних технологій – це те, без чого неможливо уявити сучасний світ, адже, за останні роки кількість інформації, яку треба вивчити та проаналізувати під час управління, зростає настільки, що будь-який керівник без підтримки технічних засобів зберігання та обробки інформації не зможе тримати в своїй пам'яті наявні ресурси чи оптимально налагодити процес роботи всієї компанії. Проте на стадії підготовки кадрів у навчальних закладах використання інформаційно-комунікаційні технології обмежене такими причинами:

- не розроблені універсальні інформаційні технології навчання;
- недостатньо підготовлені аудиторії до використання в навчальному процесі засобів сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Варто зазначити, що в процесі роботи з Інтернет-технологіями у студентів є певні переваги:

- розвиваються дослідницькі вміння бачити проблему, формулювати мету і завдання дослідження;

- вести пошук і обробку інформації, визначати суттєві характеристики явищ і процесів, аналізувати результати, оформляти їх у вигляді таблиць, графіків, діаграм, презентацій;
- поглиблення самостійного вивчення дисципліни «Страховий менеджмент»;
- використання більш зручних джерел інформації та самостійний пошук інформації, тих, хто навчається для створення певного проекту;
- самостійна підготовка до здачі екзамену екстерном.

Однак, вказані вміння та навички формуються у студентів у процесі навчання не стихійно, а під час процесу навчання. А саме вдала організація навчального процесу передбачає та зумовлює формування певних навичок та вмінь у використанні інтернет ресурсів. Цей процес має бути систематичним та послідовним, оскільки реальне впровадження Інтернет-технологій в освіту та наукову діяльність визначається тим, наскільки їх використання стає необхідністю, асоціюється у свідомості майбутнього фахівця з комфортністю умов професійної діяльності.

Можна виділити основні принципи, на які доцільно орієнтуватися під час використання Інтернет-технологій у вищих навчальних закладах.

1. Принцип відповідності освітнього процесу закономірностям навчання вказує на необхідність такої організації навчально-пізнавальної діяльності студентів з використанням Інтернет-технологій в процесі вивчення безпеки життєдіяльності, яка має стійкі та доцільні взаємозв'язки між викладанням, навчанням і змістом освіти [2].

Навчальна дисципліна «Страховий менеджмент» є теоретичною та практичною основою сукупності знань та вмінь, що формують профіль фахівця в галузі управління та адміністрування. Метою викладання дисципліни є формування у студентів знань з підготовки та реалізації управлінських рішень, що забезпечують раціональне формування й використання потенціалу страхових компаній і гармонізацію фінансових інтересів споживачів страхових послуг, власників і персоналу страхових компаній, посередників та держави.

2. Принцип систематичності та послідовності передбачає розкриття причинно-наслідкових зв'язків явищ, процесів, подій, включення в засоби навчання науково перевірених знань, які відповідають сучасному рівню розвитку науки.

3. Принцип єдності освітньої, виховної та розвиваючої функцій навчання передбачає таке використання Інтернет-технологій в освітньому процесі, коли навчання виконує не тільки освітню, але й виховну і розвиваючу функції.

4. Принцип активності студентів відображає взаємозв'язок між успішністю навчально-пізнавальної діяльності і формуванням інтересу до неї.

5. Принцип оптимізації навчального процесу (вдосконалення способів і шляхів навчально-пізнавальної діяльності на основі зіставлення різних форм, методів, засобів навчання залежно від його завдань і змісту), адже вивчення страхового менеджменту неможливе без використання Інтернет-технологій, тому що неможливо дослідити певні аспекти розвитку організацій та ринку загалом лише за теоретичним виданням.

Пошук відповідей на проблемні запитання стимулює роботу студентів у мережі Інтернет, що, сприяє підвищенню цікавості до страхового менеджменту, що є актуальним в умовах постійного скорочення часу на аудиторну роботу, розвитку та вдосконалення навичок співробітництва, зокрема, при виконанні колективних проектів, вдосконалення вмінь аргументувати свою думку.

6. Принцип врахування індивідуального підходу у навчанні вимагає від викладача доцільного поєднання різноманітних форм навчання. Доцільно проектувати освітні можливості Інтернет-технологій. Наприклад, застосовувати систему електронного забезпечення Moodle, таким чином, щоб можливо було використовувати інформацію як при проведенні аудиторних занять під керівництвом викладача, так і в частині самостійної роботи студентів.

7. Принцип наочності вимагає поєднувати в навчанні по можливості всі види наочності з метою якнайкращого розуміння, запам'ятовування, зберігання в пам'яті, відтворення та застосування навчального матеріалу.

Вивчення страхового менеджменту неможливе без наочних засобів навчання. І якщо раніше найпоширенішим засобом для візуалізації нової інформації були дошка, крейда та плакати, виготовлені друкарським способом, то на сучасному етапі Інтернет-технології дозволяють використовувати наочність на якісно новому рівні. Зокрема, в навчальному процесі для посилення емоційного впливу на студентів ми маємо можливість ознайомитися з розвитком різних страхових компаній, їх організаційною структурою, новітніми технологіями в розвитку ринку, новими методами управління інформаційними та фінансами ресурсами страхових компаній.

Отже, використання можливостей інформаційних технологій з метою інтенсифікації навчання змінює характер розвитку, набуття і розповсюдження знань, відкриває можливості для оновлення змісту навчання і методів викладання та розширює доступ до загальної та професійної освіти.

Список використаних джерел

1. Соболенко О.В. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології: навч. посіб. Дніпро: НМетАУ, 2017. 230 с.
2. Олійник Н.Ю. Інформаційно-комунікаційні технології у процесі підготовки майбутніх економістів. *Сучасна наука в мережі Інтернет* : матеріали Восьмої між нар. наук.-практ. Інтернет-конф. URL: <http://intkonf.org/kand-pedagog-nauk-oliynik-n-yu-informatsiyno-omunikatsiyni-tehnologiyi-u-protsesi-pidgotovki-maybutnih-ekonomistiv>.

Рудь Л.М.

магістр 1 курс, фінанси, банківська справа та страхування

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС НА ЕКОНОМІЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ: ПЕРЕВАГИ, НЕДОЛІКИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Навчальний процес на економічному факультеті є досить специфічним, оскільки студенти повинні не тільки вивчати теорію та розглядати приклади як

її застосовувати під час роботи, а й орієнтуватися в усіх сферах діяльності підприємства. Жоден бухгалтер не є професіоналом, якщо він не розуміє як виготовляється та чи інша продукція на його підприємстві. Також, жоден фінансист не зможе успішно проводити якісно свою діяльність, якщо він не вміє аналізувати законодавчі акти, політичні події, що відбуваються в економіці на мікро-макрорівнях та політичні зміни.

Виходячи з цього, приходиться розуміти того, що професія економіста є не такою ж легкою, як це здається на перший погляд та, як наслідок, вимагає детально розробленої якісної навчальної програми вивчення. У Запорізькому національному університеті економічний факультет має потужну базу. Викладачі мають не тільки якісні теоретичні знання, а й широкий професійний досвід. Але цього замало для випуску дійсно кваліфікованих професіоналів.

Наразі, економічний факультет Запорізького національного університету має великий потенціал, оскільки використовуються не всі ресурси для поліпшення навчання. Лекційні заняття здебільшого читаються з написаних конспектів, в котрих є тільки «суха» теорія та ніякого життєвого досвіду, практичні заняття проходять лише для набору балів за предметами. Студенти не мають мотивації успішно навчатися та поглиблюватися в навчання.

Це спричинено деяким переліком причин:

1. Студенти ходять на пари для того, щоб набрати бали, а не почерпнути нові знання.
2. Завдання, що задаються на практичні заняття, є теоретичними та не цікавими для студентів або ж займають багато часу, та вагомість таких завдань занадто мала, щоб їх виконувати.
3. Майбутніх економістів не вчать правильно читати та трактувати закони, хоча це є вагомим в професії.
4. Відсутня якісна практика.

Цей перелік можна ще продовжувати, але всі пункти мають один сенс – у студентів відсутня мотивація до навчання. Виходячи з університету студент має теоретичні знання, але ж йому важко знайти гідну роботу, оскільки відсутні

практичні навички. Так, на протязі навчання студенти економічного факультету проходять практику, але вона є досить короткою та за відведений період часу просто немає змоги щось зрозуміти та чомусь навчитись. Також, підприємства, які приймають практикантів не відносяться до них як до потенційних працівників, це зумовлено тим, що студент не може розкрити свої здібності за один чи два тижні, цей час знадобиться лише для того, щоб вникнути в суть роботи підприємства.

Необхідно розглядати європейський досвід та через українські реалії застосовувати для української освіти. Європейські вищі заклади дають фундаментальну освіту: це і теоретичні знання, і практичні навички. Саме тому випускники європейських вишів високо цінуються на ринку праці. Дипломи європейських університетів затребувані в усьому світі.

Крім того, в європейських навчальних закладах дають знання, що сприяють розвитку особистості, розширенню кругозору та світогляду. Закінчивши європейський вищий заклад, колишній студент не припиняє вчитися: тяга до знань, до нового прищеплюється на все життя.

Випускники європейських вищих закладів відмінно володіють одним або двома іноземними мовами. Освіта за кордоном – перший крок до побудови яскравою міжнародної кар'єри. Іноземні університети співпрацюють з провідними світовими компаніями: з Washington State University можна відправитися на стажування в Boeing, Microsoft і Amazon.com, а з Goldsmiths University of London – в Yahoo! і BBC. Студенти інституту Les Roches отримують в середньому по 3 запрошення на стажування за семестр і після випуску легко знаходять роботу в кращих компаніях індустрії. Випускники італійського інституту Polimoda в 88% випадків знаходять роботу протягом півроку після закінчення вишу – і не де-небудь, а в Dior, Cavalli і Giorgio Armani.

Якщо в Україні студенти освоюють масу теоретичних знань, то в США і країнах Європи діє інший підхід. Тут головна мета освіти – користь, а не

ерудиція, статус або диплом. Усі звертають увагу не тільки на оцінки, а й на те, як ви збираєтеся застосовувати свої знання.

Так що заважає українським вищим навчальним закладам піднятися на рівень вище та надавати освіту на рівні європейської? Студентів необхідно мотивувати та надавати можливість вибору варіантів роботи після закінчення університету, а не віддати диплом з теоретичними знаннями і відпустити. Багато економістів не працюють за своєю спеціальністю, а це все через відсутність належної практики під час навчання та відсутності працевлаштування. Українські роботодавці не приймають на роботу людей без досвіду роботи, оскільки їх ще необхідно додатково навчати всім аспектам діяльності.

Отже, у підсумку можна відзначити, що економічний факультет Запорізького національного університету розвивається та має досить гарні перспективи за умов покращення якості освіти. Необхідно кардинально переглянути систему навчального процесу та зробити її мотиваційною і цікавою для студентів.

Гнідкова А.В.

2 курс, облік та оподаткування

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НА ЕКОНОМІЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ

Організаційна складова навчального процесу є тією основою та фундаментом загалом системи освіти навчального закладу. Але не звертаючи на всі переваги нашої системи навчального процесу, не можна не виокремити деякі складові, що потребують змін.

Досліджуючи законодавчу базу з цього питання можемо зазначити:

1. Стандарт вищої освіти – це сукупність вимог до змісту та результатів освітньої діяльності закладів вищої освіти і наукових установ за кожним рівнем вищої освіти в межах кожної спеціальності.

2. Стандарти вищої освіти розробляються для кожного рівня вищої освіти в межах кожної спеціальності відповідно до Національної рамки кваліфікацій і використовуються для визначення та оцінювання якості змісту та результатів освітньої діяльності закладів вищої освіти (наукових установ).

3. Стандарт вищої освіти визначає такі вимоги до освітньої програми:

- 1) обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти;
- 2) перелік компетентностей випускника;
- 3) нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання;
- 4) форми атестації здобувачів вищої освіти;
- 5) вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти;
- 6) вимоги професійних стандартів (у разі їх наявності).

4. Заклад вищої освіти на підставі відповідної освітньої програми за кожною спеціальністю розробляє навчальний план, який визначає перелік та обсяг навчальних дисциплін у кредитах ЄКТС, послідовність вивчення дисциплін, форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми поточного і підсумкового контролю.

На основі навчального плану у визначеному закладом вищої освіти порядку розробляються та затверджуються індивідуальні навчальні плани студентів, що мають містити, у тому числі, обрані здобувачами вищої освіти навчальні дисципліни.

5. Заклад вищої освіти в межах ліцензованої спеціальності може запроваджувати спеціалізації, перелік яких визначається закладом вищої освіти.

6. Стандарти вищої освіти за кожною спеціальністю розробляє центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки з урахуванням пропозицій галузевих державних органів, до сфери управління яких належать заклади вищої освіти, і галузевих об'єднань організацій роботодавців та затверджує їх за погодженням з Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Виходячи з цього, можемо сформулювати основні проблеми організації навчального процесу на економічному факультеті.

У нашій програмі є велика кількість безумовно цікавих та потрібних для загального розвитку предметів, але які не є базовими для наших спеціальностей. Кожного семестру студентів надаються факультативні предмети на вибір, які безумовно розширюють наші розумові навички, гнучкість та поглиблену професійну підготовку фахівців, але не є частиною нашого основного напрямку навчання. Іноді подібним курсам надається така ж кількість годин, як і тим, що викладаються нашими кафедрами, факультетом загалом. Також можемо зазначити й ті предмети, які вважаються частиною нашої компетентності, як економістів, але на фоні окремих спеціальностей є недоречними в тому обсязі годин, які ми повинні відпрацювати з даним курсом.

На противагу цьому спостерігається скорочення годин, призначених на напрями підготовки відповідно нашому вибору спеціалізації. Дисципліни, що є дійсно базовими та повинні вивчатися якнайбільш докладніше, предмети, що є основою всього нашого розуміння та рівня нашої освіченості, як економістів, скорочуються до однієї години на тиждень при цьому не зменшуючи обсяг інформації та матеріалу для вивчення.

Ця проблема є дійсно важливою і має бути винесена на розгляд найближчим часом. Оскільки від швидкості й якості прийняття необхідних рішень залежить результативність навчання студентів.

Пропозиції, щодо вирішення цієї проблеми:

- детальний огляд та перерозподіл кількості виділених кредитів для кожної спеціальності;
- підвищення кількості годин на вивчення предметів згідно з напрямками спеціалізації студентів;
- скорочення годин на факультативні курси підготовки в рамках навчального процесу;
- запровадження доцільного співвідношення основних предметів з факультативними дисциплінами.

Отже, організація навчального процесу на економічному факультеті, спираючись на вище викладений матеріал, потребує певних змін щодо обсягу кредитів, необхідних для здобуття відповідних спеціальностей та ступеня вищої освіти. Вирішивши цю проблему, ми позбудемося багато недоречних суперечок та проблем, що погіршують якість викладання предметів та ставлять і студентів, і викладачів у незручне становище.

Список використаних джерел:

1. Про вищу освіту: закон України від 01.07.2014 №1556-VII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2014. № 37–38. ст.2004.
2. Про освіту: закон України від 05.09.2017 №2145-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2017. № 38–39. ст.380.

Місюра Вікторія

2 курс, управління персоналом

МОТИВАЦІЯ СТУДЕНТІВ ШЛЯХОМ СТВОРЕННЯ КОЛЕКТИВІЗМУ ТА ЗАПРОВАДЖЕННЯ САМОУПРАВЛІННЯ

Група студентів – це певний соціум, колектив в якому кожен займає певне місце. Як відомо, завжди є лідер, студент, який займає пасивну роль, також є відмінник, а хтось переконаний, що на контракті нічого не доведеться робити.

Тому, я вважаю, що потрібно ввести таке поняття як «колективізм».

Колективне суспільство не є соціумом, у якому пригнічують особистість, а просто це те, що називають підтримкою та ввічливістю, не тільки роботою, а навіть дружбою. Коли людина потрапляє у колектив, будь то дружній або робочий, вона стикається з низкою комунікативних проблем, що стають на перешкоді становленню в колективі, як особистості, тому треба чітко розуміти, що таке колективізм та особливості його функціонування.

Колективізм – це система поглядів, яка ставить інтереси колективу вище ніж інтереси окремої особистості. Колективізм ставить групову мету над особистістю.

Розподілення бюджету (стипендії) в усіх університетах відбувається шляхом визначення найвищого рейтингового балу.

Я виділяю такі види академічної недоброчесності, за допомогою якої студенти досягають найвищих місць у рейтингу:

- виконання завдань поза робочим процесом, які потрібні викладачу та які не відносяться до навчання, але за це ставлять бали;
- навмисно, аби усунути конкурентів, не інформують одногрупників, щодо завдань на семінарські заняття;
- присвоєння собі здобутків навчальної діяльності інших студентів, не надають змоги одногрупникам відповісти на семінарі;
- взагалі не володіють навчальним матеріалом, йде наголошення на тому, що навчаються на бюджеті, за що викладачі дарують бали, ставлячи їх так званим «авансом».

Тому метою колективізму є створення такої системи навчання, де всі будуть досягати спільного результату, але ніхто не втратить своєї індивідуальності та власної думки. Таким чином, студенти, які навчаються краще, будуть допомагати більш слабким у навчанні одногрупникам, тобто вони будуть зацікавлені у тому, аби студент його групи отримав як можна більше балів, адже це впливатиме і на його оцінку. Ця система колективізму буде розрахована на загальний результат.

Наприклад, дати певну тему для групи на презентацію, де кожен студент зробить своє питання, група отримає певну кількість балів, яка буде розділена між всіма. Таким чином на студентах буде певна відповідальність для отримання спільного результату.

Ефективним методом колективізму буде створення рейтингу серед груп, а не окремих студентів університету. Користуючись цим, стипендію будуть отримувати в першу чергу студенти із групи з найвищим спільним балом.

Саме поняття «колективізм» не повинно розглядатись, як засіб досягнення певних кар'єрних успіхів, а як умова, за якої ти досягнеш кращих висот.

Також чудовою практикою для мотивації студентів є створення самоуправління.

Самоуправління особистості – це процес цілеспрямованих впливів на самого себе, виділення себе як особистості для досягнення цілей та здійснення планів.

Самоуправління в університеті даватиме змогу студентам самим іноді проводити лекції та семінарські заняття. Таким чином студент буде зацікавлений краще вивчити матеріал для того, щоб донести його всій аудиторії. Студенти зможуть не тільки зробити власні дослідження та формувати певні свої визначення до теми заняття, а також запроваджувати нові формати проведення пар. Тим самим буде знайдена ідеальна система, за якою викладачі будуть проводити пари на відмінну від нудних лекцій, які деякі читають з посібника певну інформацію, не даючи пояснень та використання її на практиці.

Студент буде виконувати певний цикл самоуправління:

- *аналіз суперечностей*: формування своєї системи викладання, аналіз роботи всіх викладачів. Студент знаходитиме відповіді на питання: Чому не цікаво студентам на парі? Як зробити навчальний процес таким, аби він мотивував ходити та вчитися на парах?
- *прогнозування*: вирішення, що дасть нова система викладання для студентів, з метою передбачення перебігу подій або необхідних дій;
- *планування*: формується модель засобів досягнення мети за послідовністю їх застосування, складання плану проведення пар та збір інформації;
- *початок дій*: проведення самої пари за вже складеним планом, без допомоги викладача;
- *оцінювання*: можливість студенту опитувати аудиторію, ставити бали за відповіді своїх одногрупників та можливість задавати їм домашнє завдання;

– *оцінка самого себе*: надання права студентам зробити зауваження своєму терміновому викладачеві, вказати на недоліки. Особа робить висновки щодо її проведення пари, постановка нових питань: Чи є це ідеальною системою викладання? Чому деяким студентам не було цікаво? Студент має наміри відповісти на ці питання та вдосконалити свої вміння.

Отже, колективізм та самоуправління це ті напрями, які дійсно мотивують студентів вчитися, вони можливо, не є ідеальними, але мають право існувати. Головне: навчити студентів працювати в команді та не втрачати свою індивідуальність.

НАПРЯМ 4 ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ MOODLE НА ЕКОНОМІЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ

Бай Світлана

магістр 1 курс, фінанси, банківська справа та страхування

ВИКОРИСТАННЯ СЕЗН MOODLE: МОЖЛИВОСТІ, ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Взагалі, система електронного забезпечення навчання (СЕЗН) Moodle – це система, яка містить в собі всі курси дисциплін, кожен студент може входити в цю систему і працювати з тим чи іншим курсом. Автором концепції платформи Moodle є австралієць Мартін Доугіамас. Цей проект є відкритим і в ньому бере участь і велика кількість інших розробників.

Розглянемо більш детально цю систему. Домашня сторінка курсу доступна гостю, або гостю за кодовим словом, або зареєстрованому в цьому курсі. Автор курсу може змінити кількість та розташування блоків ліворуч та праворуч.

Окрім цього, в системі електронного забезпечення навчання Moodle є багато можливостей, що робить її дуже популярною серед студентів та викладачів. Викладачі можуть мати у структурованій формі навчально-методичне забезпечення дисципліни; можливість встановлювати потрібні терміни виконання студентами завдань; мати широкі можливості зі змін, розширення, доповнення та корегування навчально-методичних матеріалів дисципліни; використовувати аудіо та відео матеріали при організації навчального процесу; додавати тести до системи для проведення контролю знань студентів із застосуванням різних за типом питань; автоматизовану систему рейтингового оцінювання самостійної роботи студентів.

У студентів є доступ до навчально-методичного матеріалу, що покращує умови для самостійного опанування дисципліни, засобів самотестування, можливості дистанційного опанування навчальних матеріалів, а також можливості дострокової здачі екзаменаційної сесії.

Розглянемо переваги та недоліки системи. Великою перевагою в системі Moodle є можливість зберегти текст Word у вигляді веб-сторінки, створити архів із сторінками і малюнками, розмістити в системі цей архів та розпакувати.

Ще однією перевагою Moodle є велика кількість видів завдань. Це такі як:

- відповідь поза сайтом;
- відповідь у вигляді тексту;
- відповідь у вигляді файлу;
- відповідь у вигляді кількох файлів;
- база даних – дозволяє сконструювати свій тип завдань, наприклад, малюнок+текст+файл, та, на жаль, цей вид завдань недостатньо інтегровано в систему навчання (оцінити не можна, рейтинг не потрапляє в загальну відомість);
- форум – дозволяє оцінити питання та відповіді студентів, студенти можуть не тільки писати відповіді, але й прикріпляти файли.

Великою перевагою є те, що студент може набрати відповідну кількість балів, може відразу йти на екзамен.

Модульна система має, крім низки переваг, також і недоліки. Недоліком є те, що список файлів у системі відсортований за алфавітом, змінити сортування неможливо, назва файлу змінюється на транскрипцію, краще було б розділити українську назву й англійський ID ресурсу.

Хоч система електронного забезпечення навчання має недоліки, це не заважає їй удосконалюватися. На сьогодні систему Moodle використовують 18493 сайтів із 167 країн світу.

Отже, можна зробити висновок, що система Moodle має значну кількість як переваг, так і недоліків. Але з кожним роком ця система вдосконалюється,

з'являються нові переваги й усуваються недоліки і проблеми, які виникали в користувачів під час роботи із системою.

Список використаної літератури:

1. Анісімов А.М. Робота в системі дистанційного навчання Moodle: навч. посіб. 2-е вид., випр. і допов. Харків, ХНАМГ, 2009. 292 с.
2. Офіційний сайт системи електронного навчання Moodle. URL: <http://moodle.org/>.

Кікош Віталіна

4 курс, фінанси та кредит

АКТУАЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМИ MOODLE У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ СТУДЕНТІВ

Дистанційна освіта в поєднанні з традиційними формами навчання є досить актуальним явищем у наш час. Вона дає можливість організувати повноцінний навчальний процес із необхідним навчально-методичним забезпеченням і системою контролю засвоєного матеріалу для майбутніх фахівців з обліку та аудиту, економічної кібернетики, маркетингу та управління персоналу, міжнародної економіки, фінансів, банківської справи та страхування, які з тих чи інших причин не мають змогу регулярно відвідувати лекційні й семінарські заняття.

Вирішення цього злободенного питання є досить важливим насамперед для людей з особливими потребами та працюючих студентів денної форми навчання. Прагнення останніх до дистанційної освіти зумовлено необхідністю забезпечувати себе грошовими коштами на існування в цей момент (у т.ч. оплата за контрактною формою навчання) та можливістю підвищити свої шанси на отримання довгоочікуваної посади в майбутньому за рахунок наявного досвіду роботи.

У рамках наказу МОН України від 25.04.2013 р. № 466 «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» [1] Запорізьким національним університетом було впроваджено систему електронного забезпечення навчання Moodle, яка дає можливість отримувати освітні послуги в будь-який час і в будь-якому місці за наявності персонального комп'ютера, ноутбука, планшета або навіть телефона з виходом у мережу Internet. Це, своєю чергою, робить навчальний процес студентів більш привабливим і комфортним, забезпечує його безперервність, стимулює студентів до самоосвіти.

До загальних особливостей системи електронного забезпечення навчання Moodle можна віднести:

- безкоштовність;
- підтримка сорока трьох мовних пакетів;
- відповідність вимогам CSS та XHTML 1.0 Transitional.

Основними перевагами використання системи Moodle в навчальному процесі студентів економічного факультету ЗНУ є:

- простота та зручність роботи на платформі Moodle;
- можливість електронного доступу до навчальних матеріалів (посібники, довідники, лекції, презентації, завдання для семінарських занять, індивідуальні домашні завдання) та їх завантаження на зовнішні носії інформації;
- широкий вибір взаємодії з викладачами (через особисті повідомлення, запитання-відповіді на форумі, чат);
- можливість не лише перевірити здобуті знання з економічних дисциплін за допомогою проходження тестів, але й отримати за це оцінку незалежно від людського фактору, викладача;
- наявність зворотного зв'язку з оцінки якості курсів (відповіді студентів будуть використані для поліпшення навчальних матеріалів);
- нагадування про події в курсі допомагають студентам економічного факультету вчасно виконувати вже поставлені завдання й ефективно планувати свій час за допомогою зручного календаря з відмітками;

- індивідуальне освоєння науково-методичного матеріалу кожним із студентів у відповідності з їх рівнем розумової активності;
- кожен курс може бути додатково захищений за допомогою кодового слова, яке встановлюється викладачем.

Окрім існуючих переваг, використання системи Moodle в навчальному процесі студентів економічного факультету ЗНУ має ряд недоліків, як-от:

- неможливість дистанційної ідентифікації особи студента (відсутня стовідсоткова впевненість в тому, що тестові завдання були виконані саме тим студентом, з облікового запису якого було зроблено вхід і проставлено відповіді);
- змога одночасного використання ресурсів мережі Internet з проходженням тестів не завжди дозволяє оцінити реальний рівень знань студентів;
- при вирішенні деяких проблемних питань, що виникають у процесі теоретичного освоєння матеріалу, жодне листування не замінить живого спілкування з викладачами;
- уповільнення обробки вмісту сторінки та зависання сайту в цілому під час одночасного перебування в системі Moodle значної кількості студентів, що ускладнює виконання завдань за обмежений проміжок часу.

Отже, за умов глобальної інформатизації всіх сфер життя, значення системи електронного забезпечення навчання Moodle досить важко переоцінити. Розглянута система Moodle, на базі якої працює Запорізький національний університет (у т.ч. й економічний факультет) має свої переваги та недоліки. Вона орієнтована не лише на дистанційне освоєння теоретичного матеріалу та проведення зрізу знань студентів з відповідних економічних дисциплін, але й на безпосередню взаємодію між викладачами та студентами в процесі їх навчання як кваліфікованих спеціалістів.

Список використаних джерел:

1. Наказ МОН України «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» від 25.04.2013 р. № 466. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13> (дата звернення: 07.11.2018).

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА ОСНОВІ СИСТЕМИ MOODLE

У наш час Інтернет-технологій багато аспектів нашого життя переноситься в мережу, прискорюючи тим самим темпи розвитку інформаційного суспільства і долаючи географічні бар'єри. Не стає виключенням і освіта. Зараз вже не обов'язково знаходитися поруч з викладачем. Інтернет дає змогу розширити наші можливості, зробити навчання справді повноцінним та всеохоплюючим.

Інформатизація освіти в Україні – один з найважливіших механізмів, що зачіпає основні напрямки модернізації освітньої системи. Сучасні інформаційні технології відкривають нові перспективи для підвищення ефективності освітнього процесу. Велика роль надається методам активного пізнання, самоосвіті, дистанційним освітнім програмам [1].

Дистанційне навчання – це добре організована й контрольована самоосвіта з використанням комп'ютерної техніки й комунікаційних мереж. У світі такий різновид навчання набув поширення досить давно, проте в Україні він існує років 10.

Одною з систем дистанційного навчання є Moodle. Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment, вимовляється «Мудл») – це модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище, яке називають також системою управління навчанням, системою управління курсами, віртуальним навчальним середовищем або просто платформою для навчання, яка надає викладачам, учням та адміністраторам дуже розвинутий набір інструментів для комп'ютеризованого навчання, в тому числі дистанційного. Moodle можна використовувати в навчанні школярів, студентів,

при підвищенні кваліфікації, бізнес-навчанні, як в комп'ютерних класах навчального закладу, так і для самостійної роботи вдома.

Ця система призначена для організації навчання онлайн у мережевому середовищі з використанням технологій Інтернету. Система забезпечує різноманіття процедур навчання онлайн, комбінуванням яких може бути організоване ефективне навчання в навчальному закладі. Moodle надає можливість інсталяції освітніх ресурсів (навчальних матеріалів) і забезпечує засобами доступу до ресурсів та управління ними; забезпечує комунікаційну взаємодію учасників освітнього процесу, що реалізовується у формі інтернетконференцій, форумів, дискусій, а також обміну посланнями, що містять, зокрема, завдання для тих, хто навчається, виконання завдань і коментарі [2].

Дистанційна форма навчання дає можливість створення систем масового безперервного самонавчання, загального обміну інформацією. Саме ця система може найбільш адекватно і гнучко реагувати на потреби суспільства щодо підготовки високопрофесійних фахівців. Можна констатувати, що дистанційне навчання увійшло в 21 століття як найефективніша система підготовки і безперервної підтримки високого кваліфікаційного рівня фахівців різноманітних сфер та галузей.

Система дистанційного навчання має низку переваг і значно розширює коло потенційних студентів. Одержати освіту дистанційно має можливість молодь, яка не може поєднувати навчання з роботою або проживає у віддаленій від обласних центрів місцевості; військовослужбовці; домогосподарки; керівники; бізнесмени або студенти, що бажають паралельно одержати освіту. Дистанційна форма навчання підходить майже всім, тому що дає можливість гармонійно поєднувати навчання та повсякденне життя.

Використання мережевих технологій дозволяє студенту будувати свою стратегію вивчення навчальної дисципліни та сприяє не тільки засвоєнню студентами знань, умінь, навичок, форм професійної поведінки, а й формуванню певної структури особистісних якостей. Дослідження умов

формування професійної компетентності майбутніх фахівців засобами мережеских технологій дозволило установити, що впровадження навчально-методичного комплексу, який містить дистанційні курси, розроблені засобами Moodle з використанням модульного підходу, представлення знань як динамічної, мультимодальної структури, у формуванні якої беруть участь студенти, сприяє набуттю студентами досвіду самостійного поповнення та оновлення професійних знань, особистісної причетності до цього процесу та відповідальності за нього [3].

Модульне навчання базується на позиціях діяльнісного, гнучкого підходу до визначення послідовності засвоєння навчального матеріалу, а сам модуль визначається як цілісна конструкція, що поєднує навчальний зміст і технологію оволодіння ним [4].

При визначенні етапів модульного навчання було використано підхід, реалізований у мережескій технології, яка впроваджена в Сучасній Гуманітарній Академії. Ця технологія базується на модульному підході, широкому застосуванні телекомунікаційно-супутникових мереж і сучасних інформаційних технологій та характеризується тим, що в ній використовуються:

1) глосарне навчання: система заучування фактів і понять, що входять у професійні словники;

2) оглядове навчання: побудоване на використанні оглядових лекцій, допомагає студенту створити цілісну картину галузі знань та діяльності, що вивчається;

3) алгоритмічне засвоєння знань: навчання, побудоване на засвоєнні алгоритмів професійних умінь;

4) розвиваючий тренінг: спонукає студента до самостійного пошуку інформації, її творчого осмислення та самостійних дій у постійно змінних умовах;

5) контроль знань: поточний, модульний і підсумковий [5].

У цілому, дотримуючись загальнодидактичних принципів до визначення етапів процесу навчання та спираючись на наявні дослідження структури

процесу професійного навчання, для вивчення кожного окремого навчального модулю визначено таку послідовність етапів модульного навчання:

- 1) оглядове навчання;
- 2) вивчення теоретичного матеріалу;
- 3) засвоєння, формування та закріплення професійних умінь і навичок;
- 4) розвиваючий тренінг;
- 5) модульний контроль.

На кожному з описаних етапів професійного навчання запропоновано найбільш оптимальні засоби, форми та методи навчання, які значною мірою зумовлені специфікою інформаційного середовища Moodle.

Система дистанційного навчання Moodle має досить багато можливостей і для студентів, і для викладачів.

У Moodle студенти отримують:

- 1) доступ до навчальних матеріалів (тексти лекцій, завдання до практичних/лабораторних та самостійних робіт; додаткові матеріали (книги, довідники, посібники, методичні розробки) та засобів для спілкування і тестування;
- 2) засоби для групової роботи (Вікі, форум, чат, семінар, вебінар);
- 3) можливість перегляду результатів проходження дистанційного курсу студентом;
- 4) можливість перегляду результатів проходження тесту;
- 5) можливість спілкування з викладачем через особисті повідомлення, форум, чат;
- 6) можливість завантаження файлів з виконаними завданнями;
- 7) можливість використання нагадувань про події в курсі [6].

Викладачам надається можливість:

- 1) використання інструментів для розробки авторських дистанційних курсів;
- 2) розміщення навчальних матеріалів (тексти лекцій, завдання до практичних/лабораторних та самостійних робіт; додаткові матеріали (книги,

довідники, посібники, методичні розробки) у форматах .doc, .odt, .html, .pdf, а також відео, аудіо і презентаційні матеріали в різних форматах та через додаткові плагіни;

3) додавання різноманітних елементів курсу;

4) проведення швидкої модифікації навчальних матеріалів;

5) використання різних типів тестів;

6) автоматичного формування тестів;

7) автоматизації процесу перевірки знань, звітів щодо проходження студентами курсу та звітів щодо проходження студентами тестів;

8) додавання різноманітних плагінів до курсу дозволяє викладачу використовувати різноманітні сторонні програмні засоби для дистанційного навчання.

Якщо ж говорити про недоліки системи Moodle, хоча їх і не багато, проте до таких можна віднести, по-перше, нестабільну роботу, при великому навантаженні. Тобто, коли на сайт заходить надто багато студентів, для виконання завдань або проходження тестів, бувають випадки, що через перенавантаження робота студента припиняється автоматично, та система перезавантажується. По-друге, хотілося б відмітити, що не вистачає такого пункту, як «електронний журнал», з яким студенти могли би відслідковувати свою успішність в режимі онлайн. По-третє, що, на мою думку, є не менш важливим – це зменшення мовного контакту здобувача освіти із викладачем.

Якщо ж розглядати недоліки з точки зору викладача, то мабуть, найбільшим недоліком буде трудомісткість процесу, адже на розробку комплексу завдань потрібно занадто багато часу.

Отже, Moodle – це безкоштовна, відкрита система управління навчанням. Вона реалізує філософію «педагогіки соціального конструктивізму» та орієнтована насамперед на організацію взаємодії між викладачем та студентами, хоча підходить і для організації традиційних дистанційних курсів, а також підтримки очного навчання.

Список використаних джерел:

1. Олійник Л. Дистанційна освіта – переваги та недоліки. URL: http://liyalno1.blogspot.com/2013/03/blog-post_24.html.
2. Фоменко Н.А. Скрипник М.І., Фатхутдінова О.В. Правова педагогіка. Херсон: Олді-плюс, 2015. 326 с.
3. Болубаш Н.М. Фактори та умови формування професійної компетентності майбутніх економістів засобами інформаційного середовища Moodle. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2010. № 3 (17). URL: <http://www.ime.eduua.net/em17/emg.html>.
4. Лаврентьева Н.Б. Педагогические основы модульной технологии обучения. Барнаул: Изд-во АГУ, 1998. 252 с.
5. Рошаль С.С., Семенова Т.Ю. Самостоятельная работа студента в условиях дистанционного обучения : метод. реком. / под ред. В.Н. Фокиной. Москва: СГА, 2004. 82 с.
6. Осадча К.П., Осадчий В.В. Організаційні проблеми впровадження системи управління курсами у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців з інформаційних технологій. URL: <http://2013.moodlemoot.in.ua/course/view.php?id=24&lang=ru>.

НАПРЯМ 5 НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ОЧИМА ВИКЛАДАЧІВ
ЕКОНОМІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ:
ЗВОРОТНИЙ ЗВ'ЯЗОК

Колобердянко І.І., канд. екон. наук, доцент,
кафедра міжнародної економіки,
природних ресурсів та економіки міжнародного туризму

**РОЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У ФОРМУВАННІ
ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЕКОНОМІСТІВ**

Підготовка фахівців у галузі економіки, здатних вирішувати практичні завдання сьогодення, потребує покращення теоретичної та практичної підготовки майбутніх економістів. Значну роль у цьому напрямі відіграє активізація їх пізнавальної діяльності шляхом самостійної роботи студентів. Це досягається завдяки використанню активних (інтерактивних) методів та форм навчання в підготовці майбутніх фахівців, поетапного формування у процесі вивчення фундаментальних дисциплін навчально-пізнавальної активності студентів. Головне під час організації навчального процесу – це створити умови, які сприяють успішному формуванню фахових компетентностей економістів.

Одне з головних завдань виховання та навчання полягає в переводі студента із об'єкту в суб'єкт навчання та виховання. Це означає, що студент, по завершенню навчання у виші, повинен мати високий рівень усвідомленості себе як суб'єкта діяльності, здібного самостійно (без сторонньої допомоги та спонукання) проявляти творчу (перетворюючу) активність у галузі своєї майбутньої професії, а також в інших галузях соціальної, суспільної практики.

Оскільки рівень розвитку основних характеристик студента, як суб'єкта діяльності, не відповідає кінцевим цілям навчання, які задані компетентнісними характеристиками, то виникає необхідність свідомого зовнішнього

педагогічного втручання в процес навчання з метою його активізації. Для цього ми маємо поставити студента в такі умови, під час яких він міг би проявити ці якості, тобто в активну позицію суб'єкта діяльності. Цілеспрямована діяльність викладача має бути спрямована на удосконалення змісту, форм, методів, прийомів та засобів навчання з метою збудження інтересу, підвищення активності, творчості, самостійності в засвоєнні знань, формуванні умінь, навичок, використання їх на практиці

При активному характері навчального процесу основне місце відводиться різноманітним видам самостійних творчих робіт, що сприяють осмисленню навчального матеріалу та формуванню творчої особистості. Творча праця – це вища ступінь активізації пізнавальної діяльності студентів.

Уміння творчо вирішувати проблеми – це дуже важлива якість, яка дозволяє ефективно працювати в ситуаціях невизначеності. Творчий підхід потрібний, коли рішенням не вистачає ефективності і сили, при перегляді існуючих форм діяльності, принципів, норм, при запровадженні нововведень, без яких не буває прогресу, руху вперед. Тільки творчо підготовлена, творчо сформована особистість здатна до перетворень, до рішення складних соціальних, політичних, економічних проблем та бути конкурентоспроможною на ринку праці.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти є формою організації освітнього процесу, через яку забезпечується оволодіння ними навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Організаційні засади самостійної роботи студентів (СРС) на економічному факультеті ЗНУ регламентовано «Положенням про організацію освітнього процесу в Запорізькому національному університеті».

Організаційні форми СРС:

– робота студента, яка виконується самостійно поза аудиторією з урахуванням специфіки дисципліни;

– індивідуальна робота, яка здійснюється за персоналізованим завданням під керівництвом викладача (ці завдання можуть бути навчального, навчально-дослідного, творчого, проектно-конструкторського характеру тощо). Головна мета індивідуальної роботи - поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти набувають у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці. Індивідуальні завдання видаються студентам у терміни, передбачені робочою програмою дисципліни, і виконуються кожним студентом самостійно при консультуванні викладачем.

Зміст СРС з конкретної навчальної дисципліни визначається її робочою програмою та методичними рекомендаціями і складається з таких видів роботи:

- підготовка до аудиторних занять (лекцій, практичних, семінарських, лабораторних тощо);
- виконання практичних завдань протягом семестру;
- самостійне опрацювання окремих тем навчальної дисципліни згідно зі змістом освітньої програми;
- виконання контрольних робіт студентами заочної форм навчання;
- здійснення спостережень, збір матеріалів, зразків, проведення та обробка результатів анкетування, опитування;
- підготовка і виконання завдань, передбачених програмою практичної підготовки, курсового проектування, творчих робіт тощо;
- підготовка до всіх видів контролю, у тому числі до курсових і комплексних контрольних робіт та атестації здобувачів вищої освіти (екзаменів, виконання випускної кваліфікаційної роботи магістра);
- робота у студентських наукових гуртках, семінарах;
- участь у роботі наукових і науково-практичних конференцій, семінарів, олімпіад тощо;
- участь у науковій та науково-методичній роботі кафедр, факультетів, наукових підрозділів університету;
- інші види діяльності, що ініціюється університетом, факультетом, кафедрою й органами студентського самоврядування.

Види СРС та відповідні форми контролю представлено в таблиці.

Рівні СР	Види та форми самостійної роботи студентів денного відділення	Форми контролю і звітності
Репродуктивний	<ul style="list-style-type: none"> – опрацювання студентом окремих тем; – підготовка доповідей-презентацій за темою 	<ul style="list-style-type: none"> • перевірка правильності виконання завдань; • перевірка виконання індивідуальних практичних завдань; • розгляд підготовлених матеріалів
Реконструктивний	<ul style="list-style-type: none"> – написання рефератів; – підготовка до обговорення проблемних соціальних і фахових питань; – аналіз конкретної ситуації 	<ul style="list-style-type: none"> • оцінювання індивідуального завдання; • перевірка виконання завдань для самостійного опрацювання; • оцінювання систематичності та активності роботи на практичних заняттях; • активна участь у різних видах аудиторних занять; • розгляд підготовлених матеріалів під час аудиторних занять; • перевірка результатів проведеної роботи; • розгляд підготовлених матеріалів та участь у діловій грі
Творчий	<ul style="list-style-type: none"> – презентацій порівняльного аналізу економічних показників країн (у формі графіків, таблиць, схем); – написання кваліфікаційних та курсових робіт 	<ul style="list-style-type: none"> • розгляд підготовлених матеріалів; • обговорення результатів роботи; • захист роботи та обговорення

Самостійна робота здобувача вищої освіти над засвоєнням навчального матеріалу з навчальної дисципліни може виконуватися в бібліотеці Університету, навчальних кабінетах, комп'ютерних класах (лабораторіях), а також у домашніх умовах.

Для студентів заочної форми навчання передбачено виконання таких видів самостійної роботи: робота з підручниками, навчальними посібниками; розв'язування практичних задач; написання рефератів; виконання практичних, контрольних робіт тощо.

Самостійна робота забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення навчальної дисципліни: електронні

матеріали, розміщені в системі електронного забезпечення навчання, підручники, навчальні та методичні посібники, конспекти лекцій, практикуми тощо. Методичні матеріали для самостійної роботи здобувачів вищої освіти повинні передбачати можливість проведення самоконтролю. Для самостійної роботи також рекомендується відповідна наукова та фахова монографічна і періодична література.

Викладачі факультету приділяють значну увагу формам контролю за самостійною роботою студентів. Особливо актуальними питанням забезпечення СРС є створення, розробка та використання інструментарію для оцінки якості знань і ключових компетентностей, що набувають студенти. Наприклад, тести можуть бути використані для організації самоконтролю з боку студентів, а також поточного контролю за темами і комплексного підсумкового контролю по дисципліні в цілому.

Матеріал навчальної дисципліни, передбачений для самостійного опрацювання, вноситься на підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацювався при проведенні навчальних занять.

Значну роль в організації і контролі за самостійною роботою студентів відводиться електронній системі Moodle. За допомогою системи електронного забезпечення навчання ЗНУ викладачі кафедр проводять поточний та підсумковий контроль.

Заслужують на увагу та узагальнення серед викладачів факультету новітні технології в організації та контролі за самостійною роботою студентів, зокрема:

- використання комп'ютерних програмних продуктів;
- впровадження ситуаційних, так званих, кейсових технологій;
- розв'язання практичних ситуацій та задач;
- робота малими групами;
- інтерактивні технології;
- електронний контент Moodle.

Зрозуміло, що в організації самостійної роботи студентів на факультеті є певні недоліки, усунення яких сприяло б її покращенню. Результативності самостійної роботи студентів заважають, в основному, дві групи причин:

– ті, що залежать від самого студента: брак працелюбності, волі, наполегливості, загальної підготовленості, здібностей, відсутність уміння самостійно працювати тощо;

– ті, що залежать від ВНЗ та пов'язані з організацією навчального процесу, а саме, час для самостійної роботи регламентується робочим навчальним планом і повинен становити від 50 до 70% загального обсягу навчального часу здобувача вищої освіти, відведеного для вивчення конкретної дисципліни. Проте години на аудиторні заняття скорочуються, а години на різні види індивідуальних, консультативних занять, на організацію та контроль СРС не тільки не збільшуються, але й різко зменшують або ж вони зовсім зникають із навчального навантаження викладачів. Отже, викладачі витрачають свій особистий час на підготовку методичних матеріалів до СРС, консультування, перевірку виконання СРС, підготовку студентів до конкурсів, олімпіад тощо, що інтенсифікує працю викладача.

Організація, методичне забезпечення та форми контролю за самостійною роботою студентів на факультеті потребують подальшого вдосконалення у відповідності з певними вимогами:

1) розвиток мотиваційної установки у студентів.

2) систематичність і безперервність. Не систематичність самостійної роботи унеможлиблює досягнення високих результатів у навчанні. Тому студент повинен не випускати з поля зору жодних дисциплін, вміло поєднувати їх вивчення;

3) використання відповідних методів, способів і прийомів роботи. У студентів формується шкідлива звичка не думати, а запам'ятовувати, що також негативно впливає на результати навчання;

4) консультування з боку викладачів;

5) завдання, пропонувані студентам для самостійної роботи, повинні припускати «мобільну» форму кінцевого продукту (і за обсягом, і за змістом).

Отже, підвищення якості підготовки майбутніх спеціалістів у галузі економіки у відповідності з їхніми компетентнісними характеристиками вимагає активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, стимулювання до максимально повного розкриття і реалізації внутрішнього потенціалу. Активізація навчання забезпечує умови розвитку творчої особистості, особистісну ініціативу, свободу саморозвитку, що своєю чергою, забезпечує розвиток високих професійних якостей майбутніх спеціалістів у галузі економіки. Вирішення цих проблем не можливе без подальшого покращення організації самостійної роботи студентів економічного факультету.

Венгерська Н.С., канд. екон. наук,
доцент кафедри міжнародної економіки,
природних ресурсів та економіки міжнародного туризму

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ: ДОСВІД КАФЕДРИ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ, ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ ТА ЕКОНОМІКИ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ

Реалізація завдань удосконалення викладання матеріалу потребує від кожного творчо працюючого викладача впровадження інноваційних методів навчання на всіх етапах навчального процесу. Сучасний студент, який вільно володіє комп'ютером, якого важко чимось зацікавити та здивувати, наштовхує викладачів на перехід від педагогічного традиціоналізму до впровадження нових форм і методів проведення занять, до пошуків нових підходів до передачі навчального матеріалу.

Викладачі кафедри міжнародної економіки, природних ресурсів та економіки міжнародного туризму використовують широкий спектр інноваційних технологій у навчальному процесі підготовки бакалаврів напряму

підготовки «Міжнародна економіка». Із більше двох десятків розглянутих методик і технологій найбільш активно викладачі впроваджують такі інноваційні методики і технології: лекція-діалог (13%), лекція на основі мультимедійних технологій (9,3%), кейс-метод (9,3%), проблемна лекція (7,4%) та метод роботи в групах (7,4%).

Впровадження інноваційних технологій сприяє розвитку спеціальних компетенцій бакалаврів напряму підготовки «Міжнародна економіка» (табл. 1).

Таблиця 1

Спеціальні компетенції бакалаврів напряму підготовки «Міжнародна економіка»

Код компетенції	Перелік компетентностей бакалавра
СК 1	Здатність ефективно спілкуватися на професійному та соціальному рівнях з використанням фахової термінології, включаючи усну і письмову комунікацію державною та іноземними мовами.
СК 2	Здатність визначати функціональні сфери та їх взаємозв'язки, налагоджувати комунікації між суб'єктами міжнародних економічних відносин різного рівня та моделювати розвиток міжнародної економіки.
СК 3	Здатність обґрунтовувати доцільність застосування економічних засобів розв'язання складних непередбачуваних задач і проблем у сфері міжнародних економічних відносин.
СК 4	Здатність брати участь у ділових міжнародних організаційно-правових відносинах, обґрунтовувати власну думку щодо конкретних умов реалізації форм міжнародної економіки на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.
СК 5	Здатність застосовувати базові знання основних нормативно-правових актів та довідкових матеріалів, чинних стандартів і технічних умов, інструкцій та інших нормативно-розпорядчих документів у сфері міжнародної економіки при формуванні проектів угод, контрактів, програм заходів.
СК 6	Здатність демонструвати стійке розуміння особливостей функціонування середовища міжнародних економічних відносин та моделей економічного розвитку.
СК 7	Здатність демонструвати знання базових категорій та новітніх теорій, концепцій, технологій і методів у сфері світової економіки, особливостей процесів сучасної економічної глобалізації та транснаціоналізації, міжнародної економіки, економічної політики окремих груп країн та головних суб'єктів світової економіки.
СК 8	Здатність до аналізу, узагальнення та виокремлення закономірностей, тенденцій та характерних рис світогосподарського розвитку, особливостей економічного розвитку країн і регіонів світу, а також особливостей реалізації їх зовнішньоекономічної економічної політики.
СК 9	Здатність аналізувати міжнародні ринки товарів і послуг, інструменти та принципи регулювання міжнародної торгівлі.
СК 10	Здатність застосовувати базові знання, аналізувати теорії та механізми реалізації міжнародних валютно-фінансових і кредитних відносин.
СК 11	Здатність і готовність розробляти системи заходів для забезпечення належного рівня функціонування органів державної влади, суспільно-політичних

	інститутів та суспільства в цілому про сучасний стан та розвиток міжнародних економічних відносин.
СК 12	Здатність до проведення аналітичної роботи щодо виявлення напрямів удосконалення міжнародної економічної діяльності, зовнішньоекономічної діяльності підприємств, залучення іноземних інвестицій, вміння прогнозувати зміни кон'юнктури світового ринку, аналізувати кращі ділові практики міжнародного бізнесу.
СК 13	Здатність підтримувати належний рівень економічних знань та постійно підвищувати свій професійний рівень.
СК 14	Мати теоретичну та методологічну базу для поглибленого самонавчання, тренінгів, сертифікаційних програм, грантів.
СК 15	Здатність відтворювати теоретичні знання щодо функціонування міжнародної економіки.

Як свідчать результати аналізу інноваційні технології задіяні в навчанні досить нерівномірно. Зокрема, інноваційні технології, що впроваджуються викладачами, в найбільшій мірі сприяють розвитку СК 1 (20%). Натомість СК 5, СК 10, СК 14, СК 15 є «слабкими місцями», які потребують збільшення уваги викладачів (рис. 1).

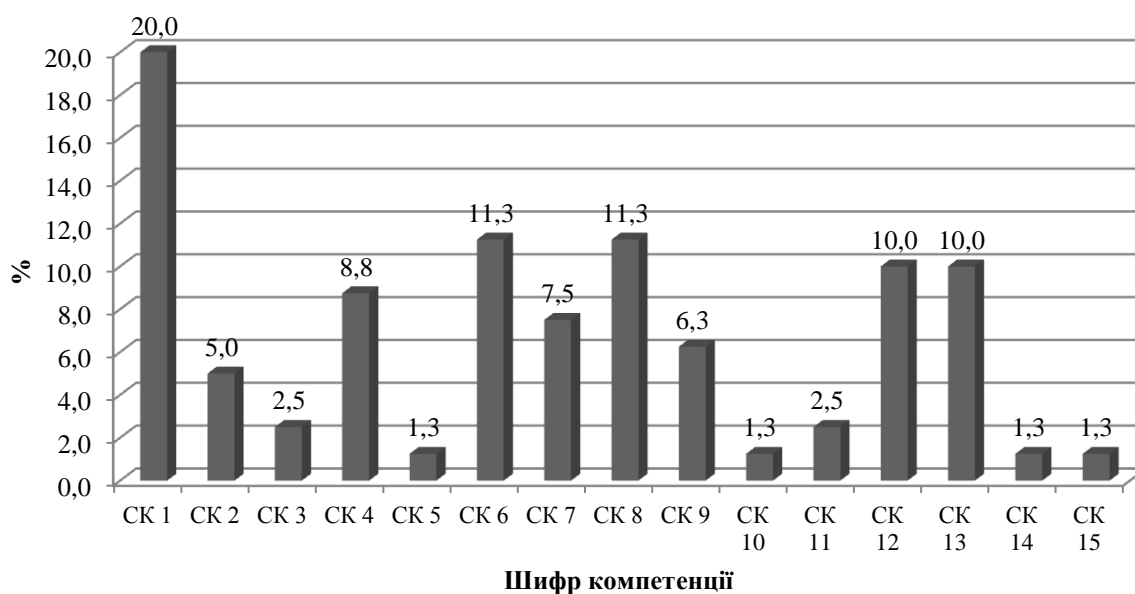

Рис. 1. Структура спеціальних компетенцій бакалаврів, отриманих завдяки інноваційним технологіям

Викладачі найбільш активно впроваджують наступні інноваційні форми лекцій: лекція-діалог, лекція на основі мультимедійних технологій, проблемна лекція та інтерактивна лекція-бесіда (рис. 2).

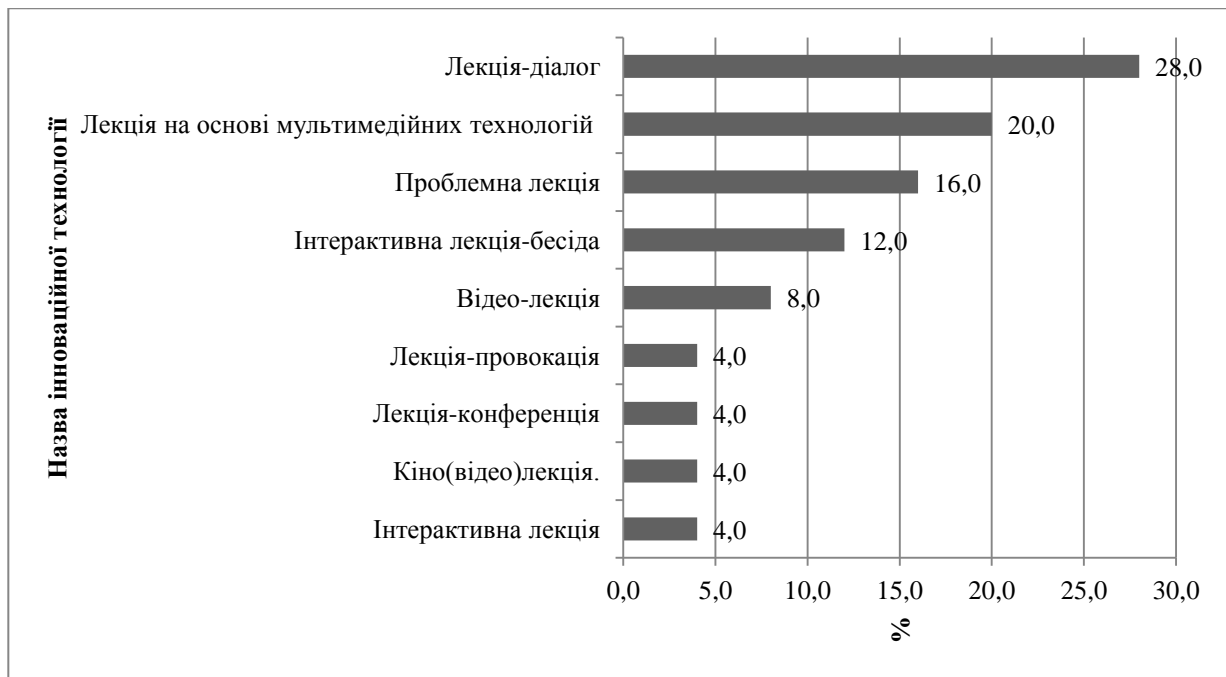

Рис. 2. Інноваційні технології, які використовуються викладачами кафедри на лекціях (бакалавр)

На практичних заняттях викладачі найбільш активно впроваджують наступні інноваційні технології: кейс-метод, метод роботи в малих групах, пізнавально-дидактичні ігри (рис. 3).

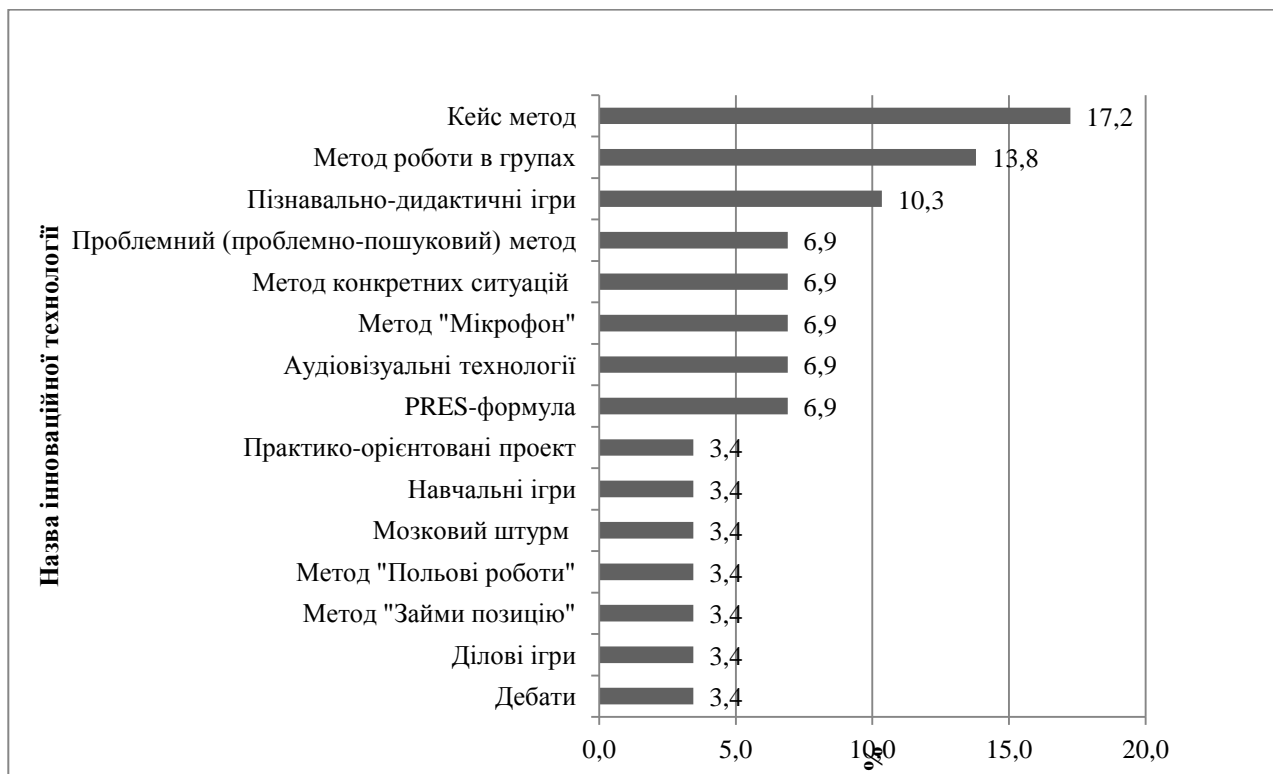

Рис. 3. Інноваційні технології, які використовуються викладачами кафедри на практичних заняттях (бакалавр)

За результатами аналізу досвіду впровадження інноваційних технологій викладачами кафедри визначено такі перспективні напрями:

- 1) вдосконалення досвіду використання існуючих технологій:
лекції: лекція-конференція, лекція-провокація, кіно(відео) лекція;
практичні заняття: практико-орієнтовані проекти, навчальні ігри, мозковий штурм, метод «Польові роботи», метод «Займи позицію», ділові ігри, дебати;
- 2) впровадження не задіяних інноваційних технологій;
- 3) розробка лекцій та практичних занять із використанням інноваційних технологій з метою розвитку спеціальних компетенцій: СК 5, 10, 14, 15.

Викладачам рекомендується впроваджувати інноваційні технології для розвитку компетенцій, які пов'язані з отриманням знань щодо:

- 1) опрацювання нормативно-розпорядчих документів у сфері міжнародної економіки при формуванні проектів угод, контрактів, програм заходів;
- 2) аналізу теорії та механізмів реалізації міжнародних валютно-фінансових і кредитних відносин;
- 3) підготовки до поглибленого самонавчання, тренінгів, сертифікаційних програм, грантів;
- 4) функціонування міжнародної економіки.

Линенко А.В., канд. екон. наук, доцент,
кафедра фінансів, банківської справи та страхування

БІЗНЕС-ІНКУБАТОР ЯК СПРИЯТЛИВЕ СЕРЕДОВИЩЕ ДЛЯ ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ І КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ ЗНАНЬ

Зміни, що відбуваються в суспільстві, зумовлюють потребу адаптації сучасних підходів щодо організації навчального процесу до цих трансформацій, коли значно розширюються можливості доступу до інформації. За таких умов традиційні лекції та семінарські заняття мають доповнюватись інтерактивними

педагогічними технологіями, що розвивають здібності самостійного оволодіння знаннями та критичного мислення щодо опрацювання різних інформаційних джерел.

Коли ж ідеться про підготовку майбутніх фахівців з економіки, то навички складання обґрунтованих бізнес-планів, підготовки грантових заявок із метою отримання цільового фінансування, практика організації та ведення підприємницької діяльності є необхідними складовими так званих ключових компетентностей, які мають формуватися в процесі навчання студентів у виші. Зазначені завдання в сукупності сприяють комерціалізації знань, однак це можливо за умови створення в університеті відповідного організаційного середовища, наприклад, у формі бізнес-інкубатора.

Бізнес-інкубатором, на думку Світлани Тульчинської, можна вважати організаційну структуру, що забезпечує створення сприятливих умов для стартового розвитку малих підприємств шляхом надання їм певних послуг і ресурсів. Принципове значення для забезпечення ефективності функціонування бізнес-інкубаторів має підтримка з боку представників уже діючого бізнесу, органів місцевого самоврядування й університетів [5].

Важливу роль означеної тріади «місцева влада – бізнес – університети» в розвитку місцевих громад обґрунтувала також Ольга Карпюк, зокрема авторка вважає, що основною метою створення бізнес-інкубаторів є розвиток підприємництва, формування бізнес-ідей і перетворення їх у власну справу, що створює нові робочі місця, диверсифікує та пришвидшує розвиток громад [2].

Група дослідників, а саме Тарас Данилович, Анатолій Гавриляк і Володимир Мельник слушно зазначають, що сучасний академічний бізнес-інкубатор є також своєрідним студентським майданчиком комерціалізації бізнес-ідей та формалізації соціальних ініціатив студентства [1].

У Запорізькому національному університеті на базі економічного факультету вже функціонує бізнес-інкубатор, який виступає своєрідною платформою, створюючи сприятливе середовище для застосування сучасних інтерактивних освітніх технологій.

Освітня технологія, за визначенням Миколи Михайліченка і Ярослава Рудика, є створеною адекватно до потреб та можливостей особистості і суспільства, теоретично обґрунтованою навчально-виховною системою соціалізації, особистісного і професійного розвитку та саморозвитку людини в освітній установі, яка внаслідок упорядкованих професійних дій педагога при оптимальності ресурсів і зусиль всіх учасників освітнього процесу, гарантовано забезпечує ефективну реалізацію свідомо визначеної освітньої мети [3].

Отже, бізнес-інкубатор економічного факультету здатен забезпечити інтерактивність процесу навчання, коли традиційні заняття доповнюються майстер-класами та тренінгами від успішних представників бізнесу, студенти мають можливість у невимушеній атмосфері спілкуватися з непересічними особистостями й цікавими спікерами, в ігровій формі більш поглиблено вивчати різні проблемні питання свого майбутнього фаху. Крім того, на 2019 рік заплановано проведення бізнес-інкубатором літньої школи «ФінГра» з підвищення рівня фінансової грамотності старшокласників, що сприятиме популяризації нашого вишу й економічного факультету, а також забезпечуватиме усвідомлення молоддю важливості фінансових знань в умовах цифрової економіки.

Варто зазначити, що будь-яка діяльність має спрямовуватися на результат, а коли мова йде про бізнес-інкубатор, то його діяльність має не лише доповнювати й супроводжувати навчальний процес, але й забезпечувати можливості для комерціалізації знань. Наш бізнес-інкубатор орієнтує всіх учасників на підготовку нових бізнес-проектів для участі в різних конкурсах, зокрема «Битві стартапів», а також на подання грантових заявок із метою отримання цільового фінансування для започаткування власної справи, в т.ч. соціального підприємництва. Звісно така робота здійснюється за підтримки бізнес-середовища Запорізького регіону, органів місцевого самоврядування, ректорату Запорізького національного університету, відділу проектної діяльності й інших підрозділів вишу.

На завершення можна ще навести думку Катерини Дегтяр на користь доцільності розвитку бізнес-інкубаторів, яка має значний досвід заснування подібних структур, що сприяють розвитку підприємництва та самореалізації особистості [4]. Так, бізнес-тренер на власному прикладі доводить, що «треба вірити своїм божевільним ідеям», які й забезпечать успіх власної справи.

Список використаних джерел

1. Данилович Т. Б., Гавриляк А. С., Мельник В. М. Формування студентських майданчиків комерціалізації бізнес-ідей та формалізації соціальних ініціатив. *Науковий вісник НЛТУ України*. Львів, 2018. Т. 28, № 4. С. 36–40.
2. Карпюк О. А. Бізнес-інкубатори та роль тріади «місцева влада – бізнес – університети» у місцевому розвитку громад. *Проблеми сталого розвитку суспільства: погляд очима різних поколінь*: моногр. Черкаси, 2016. С. 176–195.
3. Михайліченко М. В., Рудик Я. М. Освітні технології : навч. посіб. Київ : ЦП «КОМПРИНТ», 2016. 583 с.
4. Творець бізнес-інкубатора Катерина Дегтяр: не брешіть собі і робіть те, що любите. URL: <https://tsn.ua/interview/tvorec-biznes-inkubatora-katerina-degtyar-ne-breshit-sobi-i-robit-te-scho-lyubite-898327.html> (дата звернення: 09.11.2018).
5. Тульчинська С. О. Функціонування студентських бізнес-інкубаторів на базі провідних університетів України. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. Суми, 2015. № 2. С. 134–143.

Лось В.О., канд. екон. наук, доцент,
Біленко В.О., канд. екон. наук,
кафедра економічної кібернетики

ДІЛОВА ГРА ЯК МЕТОД ФОРМУВАННЯ СУЧАСНИХ ФАХІВЦІВ З ЕКОНОМІКИ

Сьогодні розвиток освітніх технологій та суспільства в цілому характеризується високим ступенем інформатизації. Тому поряд із важливістю

теоретичної підготовки студентів з'являється необхідність розвивати аналітичні здібності, навички до спільних дій у нових непередбачуваних ситуаціях, критично аналізувати наявну інформацію та приймати рішення на основі її аналізу.

Для розв'язання практичних економічних задач сучасного життя необхідно залучати фахівців з економічної кібернетики. Для того, щоб пристосуватися до постійних змін та умов невизначеності, що характерні для сучасного розвитку економічних відносин, майбутнім фахівцям необхідно мати теоретичні знання та практичні навички, зокрема, здатність до самостійного навчання, вирішення завдань проблемного характеру та аналітичного оцінювання ситуацій.

Для вирішення цього завдання впродовж навчального процесу використовуються різноманітні види виробничих практик, виконання лабораторних робіт на основі статистичних даних реальних підприємств та організацій. Але ці види робіт у більшості випадків виконуються студентами індивідуально, що не завжди ефективно.

Для підвищення ефективності результатів навчального процесу використовуються такі форми колективної роботи, як заключна конференція за результатами проходження практики з презентацією матеріалів та їх обговоренням. Але така форма роботи охоплює, як правило, студентів одного курсу, причому їхня активність обмежується лише презентацією власного та сприйняттям чужого досвіду.

Для отримання додаткового навчального освітнього ефекту та розширення кола студентів, що навчаються, на економічному факультеті в Запорізькому національному університеті проводиться ділова гра у формі конкурсу проектів автоматизації бізнес-процесів суб'єктів економічної діяльності (див. Додаток).

Метою ділової гри є знаходження рішення складних проблем шляхом застосування спеціальних правил обговорення, стимулювання творчої активності учасників за допомогою спеціальних методів роботи (наприклад,

методом «мозкового штурму»), що забезпечують плідні результати. Ділова гра дозволяє згенерувати вирішення проблем і намітити шляхи розвитку організації, запустити механізм реалізації стратегічних цілей.

Під час проведення ділової гри досягаються такі цілі:

- розвиток творчого аналітичного мислення;
- розвиток уміння організації роботи колективу фахівців;
- розвиток уміння формалізувати та аналізувати економічні спостереження;
- розвиток уміння складати плани аналітичних робіт, збирати необхідну первинну інформацію;
- формування навичок володіння математичним інструментарієм – методами аналізу, оптимізації та прогнозування.

Конкурс передбачає участь декількох команд із 5-9 осіб. Учасники ділової гри – студенти другого-четвертого курсів. Керівником проекту обирається студент четвертого курсу, який має досвід практичної роботи, отриманий під час проходження двох виробничих практик. В оцінці результатів беруть участь студенти-здобувачі рівня вищої освіти «магістр». Таким чином, для активної діяльності в процесі ділової гри залучена велика кількість студентів, яка засобами ділової гри має можливість підвищити рівень своїх загальних та спеціальних компетентностей.

Застосування ділових ігор дозволяє виявити і простежити особливості психології учасників. Тому ділові ігри часто використовуються в процесі відбору кадрів. За допомогою гри можна визначити:

- рівень ділової активності кандидата на ту чи іншу посаду;
- наявність тактичного і (або) стратегічного мислення;
- швидкість адаптації в нових умовах (включаючи екстремальні);
- здатність аналізувати власні можливості і вибудовувати відповідну лінію поведінки;
- здатність прогнозувати розвиток процесів;
- здатність аналізувати можливості і мотиви інших людей і впливати на їхню поведінку;

– стиль керівництва, орієнтацію при прийнятті рішень на гру «на себе» або «в інтересах команди» та багато інших.

Ділова гра є одним із найбільш ефективних активних методів навчання. Вперше в навчанні ігровий метод (ділову гру) було використано в 1932 році в Ленінграді М. М. Бирштейном.

На 1991 рік у світі було використано більше 2000 ділових ігор, із них тільки в колишньому СРСР і США – понад 1200. Розповсюджуються й впроваджуються ділові ігри в Англії, Канаді, Японії, Франції, Німеччині, Польщі, Чехії, Словаччині та ін.

Дослідники встановили, що при поданні матеріалу в ігровій формі засвоюється близько 90% інформації. Активність студентів проявляється яскраво, носить тривалий характер і «змушує» їх бути активними.

У використанні ділової гри можна відзначити позитивні й негативні моменти.

Позитивним у застосуванні ділові ігри є: висока мотивація, емоційна насиченість процесу навчання, підготовка до професійної діяльності, формування знань та умінь. Студенти вчаться застосовувати свої знання, післяігрове обговорення сприяє закріпленню знань.

Негативним є: з боку викладача – висока трудомісткість підготовки до заняття, значна напруженість протягом усього ходу гри – необхідно бути уважним і доброзичливим керівником, бути зосередженим на безперервному творчому пошуку; необхідно володіти акторськими даними або акторською майстерністю; з боку студентів – неготовність до роботи з використанням ділової гри; труднощі із заміною викладача, що проводив гру.

Ділова гра допомагає досягненню навчальних, виховних і розвиваючих цілей колективного характеру на основі знайомства з реальною організацією роботи. Таким чином, реалізуються такі функції ділової гри:

– пізнавальна: реалізовується в процесі гри шляхом знайомства студентів із діалектичними методами дослідження питання (проблеми), організацією

роботи колективу, з функціями своєї майбутньої професійної діяльності на особистому прикладі;

– виховна: у процесі ділової гри формується усвідомлення належності її учасників до колективу; спільно визначається ступінь участі кожного з них у роботі; відбувається взаємозв'язок учасників при вирішенні загальних завдань; колективно обговорюються питання, що формують критичність, стриманість, повагу до думки інших, уважність до інших учасників гри;

– розвиваюча: у процесі гри розвиваються логічне мислення, здатність до пошуку відповідей на поставлені питання, мова, мовний етикет, уміння спілкуватися в процесі дискусії.

Якість знань в ігровій формі значною мірою залежить від авторитету викладача. Викладач, що не має глибокого й стабільного контакту з членами групи, не може на високому рівні провести ділову гру. Якщо викладач не викликає довіри в студентів своїми знаннями, педагогічною майстерністю, людськими якостями, гра не буде досягати запланованого результату, або навіть може мати протилежний результат. Ділові ігри будуються на принципах колективної роботи, практичної корисності, демократичності, гласності, конкурентності, максимальній зайнятості кожного й необмеженої перспективи творчої діяльності в процесі гри. Гра повинна містити в собі все нове і прогресивне, що з'являється в педагогічній теорії й практиці.

Цей метод розкриває особистісний потенціал студента: кожен учасник може продіагностувати свої можливості поодиночі або в спільній діяльності з іншими учасниками.

Ділові ігри дозволяють отримати більш-менш чітке уявлення про те, як людина буде себе поводити в команді, що вельми важливо для керівника. Наприклад, учасники гри, які приділяють велику увагу дрібним деталям, подробицям рішення задач, як правило, є прекрасними технічними працівниками та виконавцями.

Сценарій проведення ділової гри найчастіше має такий вигляд.

У вступному слові перед учасниками гри ставляться завдання, представляються керівники та організатори гри, оголошується її програма. Учасникам: надається установка подолати психологічну інерцію мислення, зруйнувати традиційну схему поглядів та уявлень і, хоча б на деякий час, відірватися від традиційних умов, сталих стереотипів мислення.

Після лекції проводиться нескладна вступна рольова гра. Її мета – активізувати учасників гри, пробудити в них творчі сили, створити атмосферу доброзичливості та довіри, з одного боку, суперництва і творчої дискусії – з іншого.

Далі всі учасники довільно розподіляються на декілька рівних груп, які працюватимуть за заявленою проблемою. Кожна група висуває кандидата, який готує свою програмну промову і виступає з нею. За результатами обговорення проходить голосування. Рольова гра йде у швидкому темпі, розвиваючи імпровізаційне мислення гравців.

Після цього рівні за кількістю та представництвом групи, сформовані заздалегідь, видаляються, кожна в своє приміщення, для проведення мозкової атаки за однією з проблем. У кожній із таких груп є методисти, завдання яких – уміла організація процесу.

Робота пошукової групи при кожній новій мозковій атаці починається з вибору лідера з даної проблеми, який повинен організувати роботу групи, підготувати доповідь до конференції і в конкурентній боротьбі захистити вибрану програму дій. Одночасно з лідером вибирається опонент, його завдання – дати оцінку програми суміжної групи. Методист допомагає керівникові пошукової групи організувати колективну роботу, виробити пропозиції.

Методист повинен домогтися, щоб по кожній із проблем були обрані новий лідер пошукової групи і новий опонент, таким чином досягається максимальна активність усіх учасників гри. При виборі лідера дуже важливе дотримання демократичності: в лідери повинні висуватися як керівники, так і рядові фахівці.

По завершенню самостійної роботи пошукова група захищає свій проект на загальній конференції. До доповідей звичайно висуваються такі вимоги:

1. Дати короткий аналіз поставленої проблеми.
2. Обґрунтувати вироблені пропозиції.
3. Довести практичну значимість пропозицій і можливість їх реалізації.

У проблемно-орієнтованій діловій грі всі рівні, адміністративні посади на період гри «ліквідуються», ніхто не повинен користуватися будь-якою перевагою. Дозволяється висловлювати будь-які ідеї, проте в процесі гри абсолютно неприпустима критика особистості.

На цій базі поступово формуються взаємовідносини, які зближують різні погляди, думки, досвід, і дозволяють виробляти щось ціле. Така технологія дозволяє глибоко проникнути в проблему, забезпечити взаєморозуміння між людьми і досягти єдності соціальної дії, здатної змінити ситуацію, створити принципово нове вирішення актуальної проблеми.

Учасники гри на практиці засвоюють метод функціонально-вартісного аналізу (ФВА) при розробці оптимального варіанта алгоритму функціонування системи, програмного забезпечення, застосування мережевих методів у плануванні й керуванні, здобувають навички по визначенню технічного рівня системи та її програмного забезпечення (ПЗ). Вони також навчаються системному та економічному мисленню, веденню технічної, техніко-економічної документації відповідно до вимог ДСТУ. У процесі ділової гри імітується робота відділу автоматизованих систем управління (АСУ).

Початку ділової гри передуює презентація самого проекту. Майбутнє журі має представити цілі та завдання, поставлені перед потенційними учасниками, окреслити коло інтересів учасників, рекомендувати якісні та кількісні методи роботи, визначити критерії оцінки результатів. Кожній команді видається кейс – опис функціонування реального підприємства чи установи з переліком проблем, які існують у керівництва в сфері автоматизації бізнес-процесів чи документообігу. Команди зацікавлені розробити алгоритм функціонування системи та програмне забезпечення з найкращими показниками якості.

Ділова гра проводиться у два етапи. На першому етапі учасники представляють аналітичну та проектну частину завдання, надають якісне та кількісне обґрунтування вибору інструментарію. На другому етапі проводиться захист проекту в цілому, презентується розроблена система, проводиться аналіз ефективності.

Таким чином, в діловій грі кожен з учасників команди має змогу здобути знання та навички, потрібні для отримання компетентностей випускника спеціальності «Економічна кібернетика». Учасники гри на практиці засвоюють метод функціонально-вартісного аналізу при розробці оптимального варіанта алгоритму функціонування системи, програмного забезпечення, застосування мережеских методів у плануванні й керуванні, здобувають навички по визначенню технічного рівня системи та її програмного забезпечення. Вони також навчаються системному та економічному мисленню, веденню технічної, техніко-економічної документації відповідно до вимог ДСТУ. У процесі ділової гри імітується робота відділу автоматизованих систем управління.

Список використаних джерел:

1. Освітньо-професійна програма «Економічна кібернетика» / Розроблено проектною групою як тимчасовий стандарт вищої освіти підготовки бакалавра за спеціальністю 051 Економіка // Наказ Запорізького національного Університету № 416 від 06.10.2016.

2. Максишко Н.К., Столярчук І.А., Заховалко Т.В. Опыт реализации совместных программ и проектов кафедры экономической кибернетики ГВУЗ «Запорожский национальный университет» и партнерской фирмы 1С: Франчайзи ООО «Проком». Четверта наук.-практ. конф. «Нові інформаційні технології в освіті» (Київ, 16 лют. 2011 р.). URL: <http://www.1c.ru/rus/partners/adv/tmp/Prokom.pdf>.

3. Заховалко Т.В., Столярчук І.А. Застосування активних методів навчання у підготовці студентів спеціальності «Економічна кібернетика». *Проблеми економічної кібернетики*: матеріали XVII Всеукр. наук.-метод. конф., Одеса, 26-28 верес. 2012 р. Одеса : ОНПУ, 2012. Т. III. С.169–170.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ВИМОГА СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Запорізький національний університет, як заклад вищої освіти, згідно із Законом України «Про освіту» [1] зобов'язаний забезпечувати високу якість освітньої діяльності та якість вищої освіти. Так, у Законі «Про освіту» під академічною доброчесністю розуміється «сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» [1].

Дотримуватися принципів академічної доброчесності мають усі учасники освітнього процесу: і педагогічні, науково-педагогічні працівники, і здобувачі вищої освіти ступенів «бакалавр» і «магістр».

Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає:

- посилення на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти;
- об'єктивне оцінювання результатів навчання [1].

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми

потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації [1].

Порушеннями академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання.

З метою забезпечення високої якості освітньої діяльності з підготовки висококваліфікованих спеціалістів, керуючись положеннями Закону України «Про освіту» та іншими нормативними документами МОН України, на економічному факультеті ЗНУ пропонується вжити таких заходів щодо дотримання принципів академічної доброчесності, які сприятимуть запобіганню та виявленню академічного плагіату в наукових роботах науково-педагогічних, педагогічних працівників і здобувачів вищої освіти бакалавра або магістра.

Заходи щодо дотримання принципів академічної доброчесності:

1. Ознайомлення педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників та здобувачів вищої освіти бакалавра або магістра з правилами та нормами академічної доброчесності.
2. Проведення роз'яснювальної роботи щодо дотримання принципів академічної доброчесності.
3. Контроль за дотриманням педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників та здобувачів вищої освіти бакалавра або магістра правил та норм академічної доброчесності. Контроль полягає в проведенні перевірки навчально-методичних праць, рукописів статей, тез доповідей, кваліфікаційних робіт бакалавра і магістра на академічний плагіат.

На засіданнях кафедр факультету обговорено заходи щодо дотримання принципів академічної доброчесності.

Незважаючи на активне обговорення питань дотримання академічної доброчесності на економічному факультеті в ЗНУ ще у 2016 р. розроблено проект Кодексу «Академічної доброчесності» [2], який, на жаль, до цього часу не затверджено. Проте, згідно наказу ректора ЗНУ «Про затвердження рішень науково-методичної ради ЗНУ та забезпечення своєчасного і належного їх виконання» [3] № 150 від 25.04.18 р., розроблено проект Положення «Про кваліфікаційні роботи та кваліфікаційні проекти в ЗНУ» [4] (далі Положення). Положення містить вимоги до представлення кваліфікаційних робіт бакалаврів, однією з яких є оформлення декларації академічної доброчесності (рис. 1).

**Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ**

Я _____, студент(ка) _____ курсу,
форми навчання _____, факультету _____,
спеціальність _____, адреса електронної пошти _____,
- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему
« _____
_____»
відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом якихознайомлений/ознайомена;
- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;
згоден/згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-системи а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____ ПІБ (студент) _____
Дата _____ Підпис _____ ПІБ(науковий керівник) _____

Рис. 1. Декларація академічної доброчесності здобувача вищої освіти ЗНУ

Науково-педагогічні працівники ТАКОЖ мають дотримуватися принципів академічної доброчесності, а саме:

– розробляти прозору та адекватну систему оцінювання результатів навчання;

- самостійно розробляти якісний науково-методичний комплекс дисциплін (конспекти лекцій, методичні матеріали до практичних або лабораторних занять тощо);
- самостійно розробляти навчально-методичні видання (подавати посилання на використані джерела, представляти високий рівень унікальності тексту) тощо.

Автор підтримує думку А. Ейнштейна, що: *«Наилучшее воспитание молодых людей, да и самих себя, заключается не во внушениях, а в явном для всех осуществлении в собственной жизни того, что внушается другому»* [5].

Отже, викладачі мають власним прикладом показувати здобувачам вищої освіти, як дотримуватися принципів академічної доброчесності.

Список використаних джерел:

1. Про освіту: закон України від 05.09.2017 №2145-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2017. № 38–39.
2. Проект Кодексу «Академічної доброчесності».
3. Про затвердження рішень науково-методичної ради ЗНУ та забезпечення своєчасного і належного їх виконання: наказ ректора ЗНУ № 150 від 25.04.2018.
4. Проект Положення «Про кваліфікаційні роботи та кваліфікаційні проекти в ЗНУ» URL: http://stuki-druki.com/aforizm_Primer.php.

Рибалко О.М., к.е.н., професор,
кафедра обліку та оподаткування

Таранець Д.К.

4 курс, облік та аудит

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЛЕКЦІЙНИХ, ПРАКТИЧНИХ ТА ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Лекція – це традиційно провідна форма навчання, організаційно-методична основа для всіх форм навчальних занять. У багатьох випадках лекція виконує функцію головного джерела інформації. Лекції у вищому навчальному

закладі є методом викладання, який поки що не має альтернативи. Вони синтезують великий обсяг знань, який викладач опрацьовує і подає студентам у тому вигляді, який вважає доречним.

Як правило, лекція є елементом курсу лекцій, який охоплює основний теоретичний матеріал окремої або кількох тем навчальної дисципліни. Належним чином підготовлена лекція, безумовно, є запорукою успішного її проведення. Разом із тим, чимало залежить і від того, наскільки вдало викладач реалізовує все заплановане.

Традиційна структура лекції може виглядати таким чином: повідомлення теми; ознайомлення з планом; перелік рекомендованих літературних джерел; нагадування змісту попередньої лекції, пов'язання його з новим матеріалом; реалізація тез лекції (змістовна частина лекції) з підведенням підсумків кожного питання; підведення підсумків лекції, відповіді на питання; повідомлення теми наступного заняття.

В умовах кредитно-модульної системи організації навчання лекції, кількість годин на які значно скорочена, повинні, в першу чергу, розкривати понятійний апарат конкретної галузі знань, проблеми, логіку, давати цілісну уяву про навчальну дисципліну та її предмет, її місце в системі науки, зв'язок з іншими дисциплінами, розвивати професійну зацікавленість, визначати зміст інших форм занять [1].

Практичні заняття – це своєрідна форма зв'язку теорії з практикою, яка слугує для закріплення теоретичних знань шляхом залучення студентів до вирішення різних навчально-практичних та пізнавальних завдань, відпрацювання навичок тлумачення і застосування нормативно-правових актів, спеціальної літератури, технічних засобів.

Практичні заняття мають відповідати таким вимогам: усвідомлення викладачем і студентами необхідності вироблення навичок і вмінь, що мають професійну спрямованість; навчання студентів раціональних методів оволодіння навичками і вміннями; забезпечення самостійної діяльності кожного студента; дотримання системності і логічної послідовності у

формуванні вмінь і навичок; розробка завдань із чіткою професійною спрямованістю; обов'язкове включення творчих завдань; систематичний контроль за виконанням практичних завдань.

На практичному занятті студенти під керівництвом викладача глибоко і всебічно обговорюють практичні завдання. Для посилення активності і закріплення знань викладач повинен залучати до участі в обговоренні теоретичних і практичних питань якомога більшу кількість студентів. Це досягається постановкою до даткових питань, спрямованих на розкриття, деталізацію різних аспектів основного питання, особливо практичного досвіду, складних ситуацій.

У кінці заняття викладач виставляє студентам оцінки за ступінь активності при обговоренні питань, за глибину засвоєння матеріалу, а також за належне виконання індивідуальних завдань і вміння використовувати отриманий матеріал.

Лабораторні заняття є одним із видів навчальних занять, у процесі яких студенти під керівництвом викладача особисто проводять натурні або імітаційні експерименти чи досліди з метою практичного підтвердження окремих теоретичних положень даної навчальної дисципліни. Лабораторні заняття проводять після прослуховування відповідних лекцій. Теоретичний матеріал є основою проведення дослідів та експериментів. Лабораторне заняття проводиться зі студентами, кількість яких не перевищує половини академічної групи. На лабораторних роботах студенти включаються в процес пізнання фізичних та інших явищ, приймають безпосередню участь в дослідях та експериментах.

Обов'язковим при проведенні лабораторного заняття є дотримання таких вимог: лабораторні заняття проводяться у спеціально обладнаних навчальних лабораторіях з використанням устаткування, пристосованого до умов навчального процесу; робочі місця студентів повинні бути обладнані необхідною апаратурою, методичними казівками для проведення лабораторних занять; перед початком лабораторних занять студенти повинні пройти

інструктаж з техніки безпеки і розписатися у спеціальному журналі; лабораторні заняття проводять у підгрупах; кожен студент веде записи про хід виконання роботи; на початку заняття викладач проводить інструктаж з техніки безпеки, перевіряє підготовку студентів до проведення заняття, розподіляє студентів за робочими місцями, уточнює завдання і методику виконання роботи; в процесі заняття викладач здійснює керівництво роботою студентів, надає необхідну консультаційну допомогу; в підготовці і проведенні лабораторного заняття бере участь завідувач лабораторії, лаборант [2].

Список використаних джерел:

1. Електронний ресурс. URL: http://www.dut.edu.ua/uploads/p_448_19519059.pdf. Карклина Л.Д. Методика підготовки к лекции. М., 1977.

Тимошик В.Ю., старший викладач,
кафедра управління персоналом і маркетингу

ТРУДНОЩІ СУЧАСНОГО НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЗА КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЮ СИСТЕМОЮ

Стрімке оновлення технологій виробництва, інновації на основі новітніх досягнень фундаментальних і прикладних наук приводять до постійних і швидкоплинних змін у всіх сферах людської діяльності .

Ті часи, коли випускники ВНЗ повинні були обов'язково, згідно розподілу одразу після закінчення інституту або університету, відпрацювати на підприємствах та в організаціях 3 роки, і при цьому вважалися молодими фахівцями, та були прикріплені до старших наставників, минули разом із Радянським Союзом.

Для сьогоденної дійсності характерна жорстка конкуренція на всіх ринках, особливо це стосується ринку праці, зокрема для випускників ВНЗ.

Сучасні роботодавці на випробувальний термін та адаптацію відводять стислий час в межах 3-6 місяців. Вони вимагають, щоб до них приходив

фахівець із міцною теоретичною базою знань та умінням швидко навчатися і адаптуватися в процесі виконання своїх професійних обов'язків з першого дня виходу на роботу.

Ці виклики і вимоги не могли не позначитися на системі вищої освіти.

На сьогодні вища освіта будується на таких принципах:

1. Фахівця неможливо навчити всьому, що буде потрібно у його професійній діяльності, його треба навчити вчитися самостійно, виробити здатність і прагнення до постійного самовдосконалення.
2. Необхідно сформувати творчу самодостатню особистість, яка б гнучко сприймала зміни, і сама була здатною ініціювати і реалізувати відповідні зміни.
3. Сприяння мобільності тих, хто навчається, і тих, хто навчає.
4. Інтенсифікація навчального процесу з використанням новітніх педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.

Серед основних ідей Болонського процесу виділимо такі:

1. Навчальний процес у вищому навчальному закладі – це керована самостійна робота студентів; при цьому змінюється роль викладача: з носія інформації він трансформується в організатора творчої самостійної роботи студентів.
2. Індивідуалізація навчального процесу, спрямована на виявлення й розвиток кращих індивідуальних якостей кожного студента.
3. Варіативність і гнучкість навчання, що передбачає постійне коригування змісту підготовки фахівців відповідно до процесів, що відбуваються на ринку праці, та вимог до рівня підготовки фахівців з вищою освітою, які постійно змінюються.
4. Запровадження студентоцентрованого навчання, спрямованого на розвиток у студентів інтелектуальної незалежності та впевненості в собі.
5. Формування в студентів здатностей до працевлаштування шляхом поєднання в них наскрізних і мультидисциплінарних навичок.
6. Розвиток і впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій навчання.

7. Інтеграція освіти і науки.
8. Забезпечення мобільності студентів і викладачів.
9. Створення системи навчання впродовж життя.

Головна мета кредитно-модульної системи організації навчального процесу це суттєве посилення ролі самостійної роботи студентів за рахунок зменшення обсягу обов'язкових аудиторних занять і вивільнення часу для самостійної роботи.

При цьому запровадження модульності вивчення навчальних дисциплін має стимулювати систематичну самостійну роботу студента, оскільки необхідність вивчення кожного розділу навчальної дисципліни, у результаті якого він отримує відповідну оцінку в балах, зобов'язує його працювати не «від сесії до сесії», а систематично, протягом усього семестру [1].

Як бачимо з вище переліченого ключовим моментом організації навчального процесу у вищій школі стає самостійна робота студента. Відійшли в минуле ті часи, коли практично вся навчальна інформація з кожної дисципліни озвучувалася викладачем під час лекцій і фіксувалася у студентських конспектах.

Але на цьому етапі ми стикаємося з рядом проблем.

1. На мою думку основна проблема – це масове отримання вищої освіти. Усі ми в процесі своєї викладацької діяльності стикалися з такою відомою ситуацією, коли студенти денної форми навчання відсутні на заняттях протягом всього семестру. Пояснення такого стану в більшості випадків – не порушення дисципліни, а те, що студенти працюють, як правило не за фахом. Тоді виникає питання, якщо робота (та ще і не пов'язана із сферою спеціальності, яку студент обрав при вступі до університету) заважає навчанню, то потрібно в цьому разі навчання? Ми випускаємо дипломованого бакалавра, а то і магістра, який по суті не отримав теоретичної бази знань.

Зрозуміло, що проблема не тільки в студентах, проблема в самому ставленні до вищої освіти як з боку батьків (не важливо, що закінчив – важливо, що маєш диплом про вищу освіту), так і з боку держави – зняти

соціальну напруженість серед молоді віком 17-18 років при наявності зростання безробіття, шість років молодь начебто зайнята. Тому для багатьох випускників диплом – це проста формальність і лише деякі випускники дійсно будуть працювати одразу за обраною спеціальністю.

2. Накопичувальна система оцінювання результатів навчальної роботи студента передбачає отримання ним позитивної оцінки з тієї чи іншої дисципліни за результатами проміжного модульного контролю, вважаю, не забезпечує цілісності і глибини отриманих ним знань.

3. Відсутність достатньої кількості навчальних приміщень для організації індивідуальної роботи зі студентами та належного матеріально-технічного забезпечення навчального процесу.

4. Відсутність розробленої єдиної методики проведення індивідуальної роботи зі студентами та єдиних критеріїв її оцінювання.

5. Відсутність надання можливості студентам навчатися за індивідуальними траєкторіями, що вимагає внесення суттєвих коректив у діючу систему організації навчального процесу (право на повторне вивчення невстигаючими студентами окремих навчальних дисциплін із переведенням їх на наступний курс). Однак відсутність чіткого механізму реалізації цього права призводить до того, що студенти не можуть ним скористатися.

Отже, запровадження кредитно-модульної системи мало б перетворити навчальний процес у керовану самостійну роботу студентів і забезпечити його індивідуалізацію.

Список використаних джерел:

1. Яковець В. Проблеми організації навчального процесу у вищих навчальних закладах в контексті реалізації ідей Болонського процесу. URL: library.uipa.edu.ua/images/Yakovec.docx (дата звернення 14.11.18).

Презентація доповіді

Ділова гра як метод формування сучасних фахівців з економіки

АВТОМАТИЗАЦІЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ В ЕКОНОМІЦІ

Мета конкурсу - моделювання професійної діяльності майбутніх фахівців зі спеціальності «Економічна кібернетика»

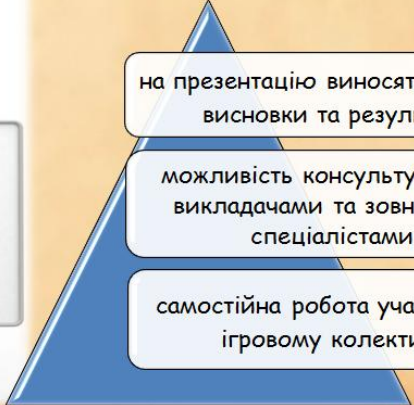
Формат конкурсу

- ділова гра;
- передбачається робота колективів, організованих учасниками;
- є імітацією роботи відділу автоматизації підприємства.

Завдання конкурсу – розробка, обґрунтування та реалізація проекту автоматизації бізнес-процесів на підприємстві чи в організації, зміст яких визначається в кейсі

Умови роботи над проектом

на презентацію виносяться тільки висновки та результати

можливість консультування з викладачами та зовнішніми спеціалістами

самостійна робота учасників в ігровому колективі

СТРУКТУРА ІГРОВОГО КОЛЕКТИВУ

Склад

Студенти
2,3, 4 курсів

Чисельність

5 – 10 осіб

Ігровий колектив формується з урахуванням функціонального розподілення задач, що вирішуються

Рекомендований склад:

- керівник проекту

- аналітики (≈2)

- ІТ-спеціалісти (≈2)

- фахівці процесного управління (≈2)

- аналітики з аналізу ефективності проектів (≈2)

Конкурс проводиться в два етапи

I етап

- презентація аналітичної частини та частково проектної частини завдання, обґрунтування вибору інструментарію

II етап

- захист проекту в цілому, презентація отриманих результатів, оцінка їх ефективності

Захист проекту

Визначення переможців ділової гри

ОЦІНКИ
ЖУРІ

ПРИЗ ГЛЯДАЦЬКИХ
СИМПТАТІЙ

Нагородження переможців ділової гри

**ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА В ЗНУ:
НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ОЧИМА СТУДЕНТІВ
ЕКОНОМІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ**

*Матеріали науково-методичного семінару,
м. Запоріжжя, 14 лист. 2018 р.*

Редактор Варламова І.С.

Підп. до друку . Формат . Папір офсетний.
Друк цифровий. Умовн. друк. арк.
Замовлення № Наклад прим.

Запорізький національний університет
69600, м. Запоріжжя, МСП-41
вул. Жуковського, 66

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 2952 від 30.08.2007 р.